

Välfärd

2/2013

SCB

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Pappor jobbmejar
PÅ FRITIDEN

UNGA TAR FÖR SIG
i politiken

Fler fritidshus i
NORSK ÄGO

**UNGAS JAKT PÅ
SOMMARJOBB**
ger högre arbetslöshet

ges ut av

STATISTISKA CENTRALBYRÅN

med syfte att i lättillgänglig form presentera och analysera aktuell statistik om välfärd, arbetsmarknad, utbildning och befolkning. Tidskriften är öppen för bidrag från experter såväl inom som utanför SCB. Författarna svarar själva för åsikter som framförs.

© 2013, Statistiska centralbyrån

Citera gärna men ange källan:
SCB:s tidskrift Välfärd

REDAKTION

Alexandra Kopf Axelman	08-506 943 51
Chefredaktör	
Teresia Dunér	08-506 947 54
Johan Eklund	45 38
Anna Nyman	45 94
Peter Gärqvist	019-17 67 85
Kenny Petersson	65 62
Åsa Westlund,	08-506 949 15
layout, diagram	

REDAKTIONSRÅD

Inger Eklund, ansvarig utgivare
Karin Anderberg
Eva Hagsten
Kjell Jansson
Jens Olin
Viveka Palm

ADRESS

Tidskriften Välfärd
Statistiska centralbyrån
Box 24300, 104 51 Stockholm
Fax: 08-506 947 72
E-post: tidskriften.valfard@scb.se
Webbplats: www.scb.se/valfard

PRENUMERATIONER

Att prenumerera på Välfärd är gratis.

Beställ e-prenumeration:
www.scb.se/valfard

Beställ prenumeration av papperstidning:
prenumeration.valfard@scb.se

Frågor om prenumeration:
019-17 65 51

Omslagsfoto:
BILDARKIVET.se

Medlem i

SVERIGES
TIDSKRIFT

ISSN 1654-1502 (Online)
ISSN 1651-6710 (Print)
URN:NBN:SE:SCB-2013-A05T11302_pdf

Elanders, maj 2013

Det våras för statistiken

Det här nummer av Välfärd handlar mycket om starter i livet. Inledningarna på nya livsfaser. Ett passande tema för ett vårnummer.

UNGAS FÖRSTA STAPPLANDE STEG in på arbetsmarknaden är en sådan start. Måttet ungdomsarbetslöshet är omdiskutera och ganska svårtolkat. Ofta hör man att var fjärde ungdom är arbetslös, men så är det inte. Det är knappt var fjärde av de unga i arbetskraften som är arbetslös och det är någonting helt annat. Här får du några förklaringar till varför just Sverige har så hög ungdomsarbetslöshet.

SOM UNG SKA MAN OCKSÅ TA KLIVET att bli en "medborgare". Man blir både röstberättigad och valbar. Vi kommer med glädjebudet att allt fler unga går och röstar och det är särskilt i de grupper där valdeltagandet varit lågt som det idag ökar.

NÅGRA TAR YTTERLIGARE ETT STEG och tar på sig ett politiskt uppdrag. I detta nummer får vi veta mer om vilka drivkrafter dessa unga har och hur de skiljer sig från äldre folkvalda.

EN NY FAMILJ i ett nytt land är en nystart på flera plan. I en artikel av en av våra demografer nyanserar vi fruktsamhetsmättet för utrikes födda kvinnor. Nytt namn när man gifter sig eller en ny sommarstuga är andra exempel på nystarter som du får veta mer om.

"Den blomstertid nu kommer" med ett nytt nummer av Välfärd och massor av nystarter i statistiken.

Alexandra Kopf Axelman
alexandra.kopf.axelman@scb.se

TRÄFFA SCB I ALMEDALEN

I år är det övergripande temat för vår medverkan i Almedalen det **internationella statistikåret** och **statistikens betydelse för samhället**.

SCB arrangerar sex egna seminarier, bland annat om miljö, internationella samarbeten och valdeltagande. Vid några av dessa medverkar externa experter. Det finns också möjlighet att träffa oss i statistikiosken på Cramérgatan.

Mer information på scb.se/almedalen2013

5 Papporna läser oftast jobbmejl på fritiden
Vanligt bland dem med hög befattning.

6 Ungas valdeltagande ökar
– mest bland dem som röstar minst
Goda nyheter från demokratistatistiken.

8 Unga i politiken på eget initiativ
Ber om att bli uppsatta på valsedeln.

10 Brudpar överger namntradition
Fler män tar kvinnans efternamn.

Intervju:
12 Stor affär för folket – liten för SCB

13 Arbetslöshet bland unga ökar på våren
Studerande som vill sommarjobba är en av förklaringarna.

» I Finland, Sverige och Island märktes ett tydligt säsongsmönster.

18 Ekonomiskt oberoende
– långt kvar för EU:s kvinnor
EU vill nå 75 % sysselsättningsgrad, för både kvinnor och män.

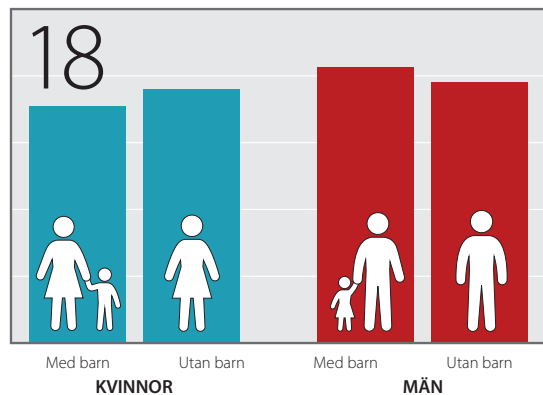
21 Vanligare med utländsk granne på landet
Allt fler sommarstugor köps av normän.

24 Får utrikes födda fler barn?
Låg fruktsamhet innan invandring.

Statistikskolan:
26 Liten förändring blir stor

Utsläpp av koldioxid:
28 Små steg mot en grönare ekonomi

30 NOTISER

Baksidan:

Högst arbetslöshet bland unga i Grekland

KONFERENS OM SUPERVALÅRET

1 OKT SCB:s enhet för demokratistatistik arrangerar för tionde året i rad en halvdagskonferens om demokrati. I år äger den rum 1 oktober och temat är supervalåret 2014. Det är första gången som val till Europaparlamentet kommer att hållas samtidigt som de nationella valen. Vid konferensen kommer SCB och flera särskilt inbjudna gäster att presentera statistik och annan information inför denna historiska händelse. Mer information om programmet hittar du framöver på www.scb.se.

SCB ANORDNAR FORSKARDAG

8 OKT SCB anordnar en dag för forskare den 8 oktober där vi informerar om allt du behöver veta om SCB:s datalager, sekretess och hur personuppgifter ska hanteras i forskningen. Du kommer att få möjlighet att ställa frågor till Bengt Westerberg om utredningen "förutsättningar för registerbaserad forskning". Dessutom föreläser docent Christina Dalman om riskfaktorer för schizofreni. På eftermiddagen finns sexton intressanta pass att välja mellan.

Se program och anmäl dig på www.scb.se/forskardagen2013.

Folkmängd
Arbetslösa
Civilstånd
Naturlig folkökning
Medborgarskap
Löpande priser
Sysselsatta
I arbete
Medborgarskap
BNI
Fasta priser
Under-sysselsatt
Anställda

ORDLISTAN FÖRKLARAR VANLIGA STATISTIKTERMER

I ordlistan på scb.se hittar du förklaringar till de vanligaste termerna i arbetsmarknadsstatistiken, befolkningsstatistiken och nationalräkenskaperna. Den 1 juli uppdateras den med ytterligare ord inom samma områden och även med termer för statistisk metod. Förklaringarna har tagits fram i samarbete mellan Terminologicentrum och bland annat ämnesexperter och språkvårdare på SCB. Syftet är att tillgängliggöra SCB:s statistik genom att presentera termerna på ett korrekt och lättförståeligt sätt i texterna på webbplatsen. Du når även hela ordlistan via startsidan.

Prenumerera på VÄLFÄRD via e-post

Nu kan du prenumerera på Valfärd elektroniskt via vårt nyhetsbrev. I samband med att tidningen kommer ut får du då ett mejl med hela tidningen i pdf-format och länkar till artiklarna på SCB:s hemsida.

På www.scb.se/valfard finns ett formulär där du kan anmäla dig. Välkommen som e-prenumerant!

Du kan också prenumerera gratis på papperstidningen.

Papporna läser oftast jobbmejl på fritiden

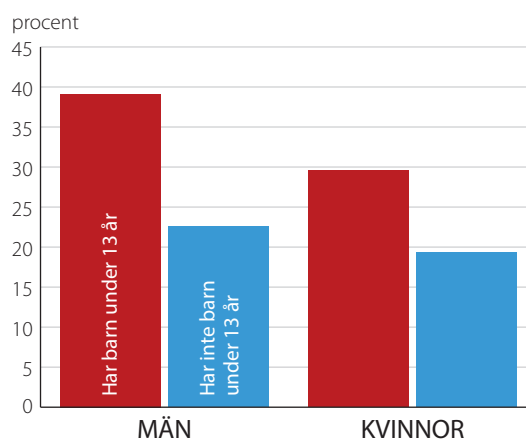
Foto: Anna Holmquist/Bildarkivet

En tredjedel av de anställda som har barn under 13 år läser sin jobbmejl på fritiden minst en gång i veckan. Det är särskilt vanligt bland dem med hög befattning. Pappor är mest tillgängliga. Två av fem pappor sköter sitt arbete via e-post utanför arbetet.

SMÅBARNSFÖRÄLDRAR LÄSER JOBBMEJL UTANFÖR ARBETSTID

Andel som har läst e-post på fritiden om saker som rör jobbet minst en gång i veckan de senaste 12 månaderna, fördelat på om man har barn eller inte och kön. Anställda 16–64 år. 2010–11.

Skillnaden mellan dem som har barn under 13 och inte är större bland män än bland kvinnor.

SCB:s Undersökningar av levnadsförhållanden visar att en av fyra anställda, cirka 940 000 personer, läser mejl som rör jobbet på fritiden minst en gång i veckan. Det är något vanligare bland män än bland kvinnor, 28 procent av männen gör det varje vecka jämfört med 23 procent av kvinnorna.

UNDERSÖKNINGEN VISAR att mejlläsandet utanför arbetstid har att göra med familjesituationen och vilken befattning man har på jobbet. Det är vanligare bland anställda som har barn i unga åldrar. Bland föräldrar till barn under 13 år uppger 34 procent att de läser jobbmejl varje vecka på sin lediga tid, jämfört med 21 procent bland övriga. Tittar man bara på pap-

pora är andelen 39 procent. Andelen ökar dessutom med nivån på befattningen. Bland anställda i ledande positioner sköter hela 70 procent sitt jobb på fritiden via mejlen.

DET FINNS OCKSÅ SKILLNADER mellan olika åldersgrupper. Av de anställda i åldern 35–44 år uppger 35 procent att de läser jobbmejl på fritiden varje vecka, medan siffrorna i övriga åldersgrupper är lägre. Det kan inte bara förklaras av att föräldrar till barn under 13 år ofta är i åldern 35–44 år, eftersom skillnaderna finns även inom denna åldersgrupp. Bland de anställda i åldern 35–44 som har små barn läser 39 procent jobbmejl på fritiden minst en gång i veckan, medan siffran är 24 procent för dem utan barn. ■

34%

av anställda med barn under 13 år läser jobbmejl på sin fritid.

Anne Danielsen Rackner

arbetar med Undersökningarna av levnadsförhållanden på SCB
08-506 942 66
anne.danielsenrackner@scb.se

Ungas valdeltagande ökar

– mest bland dem som röstar minst

Ungas röstande har ökat i de två senaste valen, framför allt i grupper med lägst valdeltagande. 18–29-åringar röstar fortfarande i mindre utsträckning än äldre, men skillnaderna har minskat. Vi har därmed fått ett mer jämlikt valdeltagande.

» Det finns en missuppfattning att valdeltagandet bland unga väljare är på alarmerande låg nivå och stadigt sjunkande. Det hänger förmodligen samman med att ett minskande valdeltagande får mer uppmärksamhet i media än ett ökande. Röstandet i befolkningen i stort nådde i 2002 års val de lägsta nivåerna sedan 1950-talet. Därefter har emellertid utvecklingen vänt och valdeltagandet har ökat i två på varandra följande val. I 2010 års kommunfullmäktigval närmade sig andelen som gick och röstade hur det såg ut i början på 1990-talet.

SKILLNADEN MELLAN UNGAS OCH ÄLDRES valdeltagande var som störst 2002, när valdeltagandet var som

Yngres valdeltagande närmar sig de äldres.

lägst. Då skilde det 16 procentenheter i valdeltagande mellan unga under 30 år och personer mellan 50 och 64 år, den åldersgrupp där valdeltagandet är högst. I 2010 års val till kommunfullmäktige var motsvarande skillnad 13 procentenheter. Valdeltagandet har från 2002 ökat i alla åldrar, men allra mest bland unga väljare.

Bland personer under 30 år har valdeltagandet ökat med 5 procentenheter, från 69 procent i 2002 års kommunfullmäktigval till 74 procent 2010. Förstagsväljare, de som tack vare att de uppnått röstsålder har möjlighet att delta i ett nationellt val för första gången, har haft en ännu kraftigare ökning.

Foto: Sören Andersson/Scampix

Bland förstagsväljare i kommunfullmäktigvalen har valdeltagandet ökat med 9 procentenheter mellan 2002 och 2010.

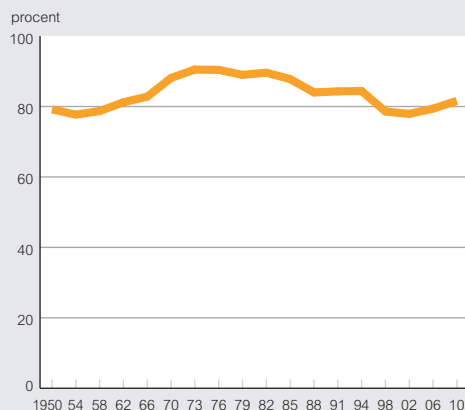
LÄS MER

Ung i demokratin. Demokrati-statistik rapport 14. SCB

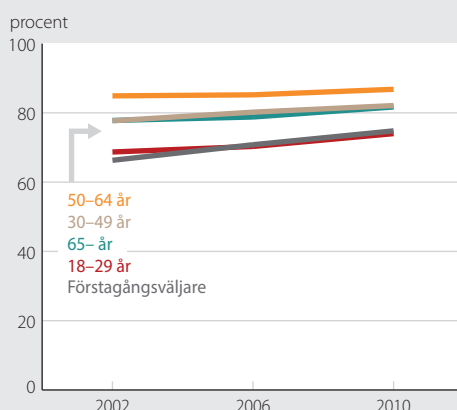
SVENSKARNA BÖRJAR HITTA TILLBAKA TILL VALURNORNA

Valdeltagande i kommunfullmäktigvalen, 1950–2010

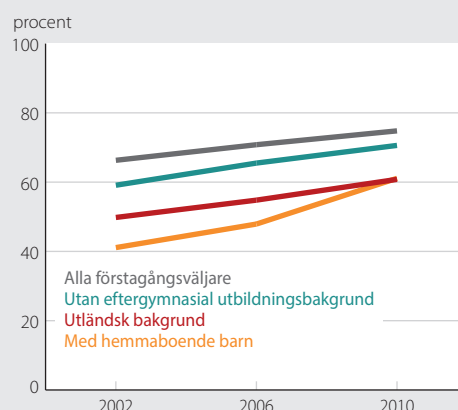
MINSKADE ÅLDERSSKILLNADER I VALDELTA GANDE

Valdeltagande i kommunfullmäktigvalen efter ålder, 2002–2010

DE ALLRA YNGSTA RÖSTAR ALLT MER

Valdeltagande i kommunfullmäktigvalen bland förstagångsväljare, 2002–2010

I denna grupp har valdeltagandet ökat med 9 procentenheter från 66 procent i 2002 års kommunfullmäktigval till 75 procent 2010.

Minst ökning under denna period skedde för personer mellan 50 och 64 år, alltså den åldersgrupp som redan har det högsta valdeltagandet. I denna åldersgrupp ökade valdeltagandet med 2 procentenheter till 87 procent. I övriga åldrar har valdeltagandet ökat med ungefär 4 procentenheter under samma period.

FRÅN STUDIER AV VALDELTA GANDET, inte minst SCB:s valdeltagandeundersökning, vet vi sedan tidigare att resursstarka grupper, personer med hög utbildningsnivå och inkomst, tenderar att rösta i större utsträckning än resurssvaga grupper. Vi vet också att inrikes födda personer i större utsträckning än utrikes födda går till valurnorna och röstar. En annan tendens är att personer som är gifta och har barn har ett högre valdeltagande än ensamstående personer utan barn. Dessa mönster är återkommande när vi studerar valdeltagandet, både i Sverige och i andra länder.

När vi specifikt studerar dessa förhållanden bland unga personer så ser vi liknande tendenser som bland äldre väljare. Unga som själva har en eftergymnasial utbildning, eller som har minst en förälder med detsamma, röstar i högre utsträckning än unga som inte har eftergymnasial utbildningsbakgrund. Det är även så att unga personer som är födda i Sverige röstar i större utsträckning än unga som är födda utomlands. En skillnad från det generella mönstret är

dock att bland unga tenderar de med barn att rösta i mindre utsträckning än de utan barn.

I 2002 ÅRS KOMMUNFULLMÄKTIGVAL, när valdeltagandet var som lägst, var det särskilt lågt bland de grupper av unga som vi vet röstar minst. Av förstagångsväljare utan eftergymnasial utbildningsbakgrund röstade 59 procent, vilket alltså kan jämföras med 66 procent för alla förstagångsväljare. Hälften av förstagångsväljarna med utländsk bakgrund röstade och i den lilla gruppen förstagångsväljare med barn röstade endast 41 procent.

I kommunfullmäktigvalen 2010 hade valdeltagandet för förstagångsväljare ökat med 9 procentenheter. Bland förstagångsväljarna utan eftergymnasial utbildningsbakgrund var ökningen 12 procentenheter och bland förstagångsväljare med utländsk bakgrund hade valdeltagandet ökat med 11 procentenheter till 61 procent. Den allra största ökningen av andelen röstande hittar vi hos förstagångsväljare med barn. I denna grupp hade valdeltagandet i kommunfullmäktigvalen ökat med hela 20 procentenheter till 61 procent.

Motsvarande tendenser, med störst ökning i grupper med lågt valdeltagande, finns även bland övriga unga väljare, men i något mindre omfattning än hos förstagångsväljarna. Därmed har valdeltagandet blivit mera jämlikt i takt med det stigande valdeltagandet i de två senaste kommunfullmäktigvalen. Inte bara sett till ålder, utan även om vi studerar andra socioekonomiska faktorer. ■

FAKTA

I denna artikel studerar vi de ungas valdeltagande i kommunfullmäktigvalen, men de tendenser som framträder är även generaliserbara på val till riksdag och landtingsfullmäktige.

En skillnad är att utländska medborgare har rösträtt i val till kommunfullmäktige och att valdeltagandet generellt sett ligger några procentenheter lägre i kommunfullmäktigval än i val till riksdagen. Exempelvis röstade fyra av fem förstagångsväljare i 2010 års riksdagsval.

Jonas Olofsson

arbetar med demokratistatistik på SCB
08-506 947 18
jonas.olofsson@scb.se

UNGA i politiken på eget initiativ

Unga folkvalda, 18–29 år, har i större utsträckning än sina äldre kollegor gått med i partiet på eget initiativ, bett om att stå med på valsedeln vid valen och uppger egennyttiga skäl till att kandidera.

» Ungas politiska deltagande, eller frånvärande, är något som har blivit ett allt mer uppmärksammat ämne i samhällsdebatten. Det gäller ungas valdeltagande och också hur väl unga finns representerade bland de folkvalda. Det har även uppmärksammats att unga folkvalda i högre grad väljer att hoppa av sitt uppdrag i förtid.

Få studier är gjorda gällande varför folkvalda väljer att engagera sig i politiken och vad som får dem att kandidera i allmänna val. På uppdrag av regeringen har SCB genomfört en sådan studie bland landets kommunfullmäktigeledamöter.

ATT FINNA OCH ENGAGERA lämpliga personer till politiska förtroendeuppdrag är en av de politiska partiernas huvuduppgifter i en representativ demokrati. Vissa går med i partiet på eget initiativ, medan andra blir tillfrågade om att bli medlemmar. Unga folkvalda utmärker sig genom att de i stor utsträckning gått med i partiet på eget initiativ. Det gäller 70 procent i gruppen 18–29 år. Bland samtliga folkvalda har ungefär hälften gått med i partiet på eget initiativ. Resterande har gått med efter att ha blivit tillfrågade, oftast efter att ha blivit kontak-

37 %

av de unga har själva bett om att bli uppsatta på valsedeln.

tade av ett politiskt parti eller tillfrågade av en vän eller bekant.

På samma sätt som vid rekrytering av medlemmar till partier visar unga eget initiativ när det gäller nomineringsprocessen. Det är vanligast att partierna tar initiativet genom att tillfråga personer, vilka sedan accepterar eller inte. Men det är också möjligt att själv be om att bli uppsatt på valsedeln. Unga ber i större utsträckning själva om att bli uppsatta på valsedeln, medan äldre oftare blir ombedda att ställa upp. En anledning till detta kan vara att ålder hänger samman med erfarenhet, och därmed att man redan har en position i partiet, som i sin tur är kopplad till att bli tillfrågad.

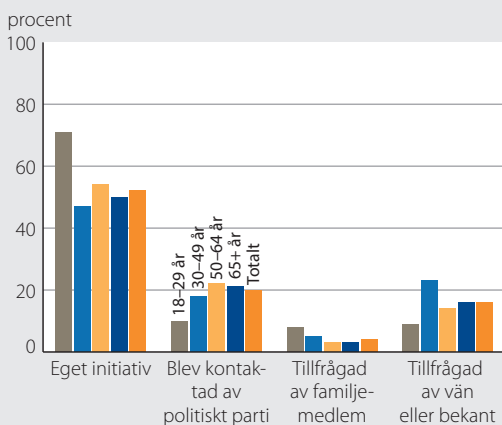
DET KAN FINNAS OLIKA SKÄL till varför man väljer att kandidera i ett val. Många av de folkvalda anger skäl av generell karaktär. Det kan handla om ett allmänt engagemang i politik och samhällsfrågor och en önskan om att bidra i utvecklingen mot ett bättre samhälle. Omkring 95 procent har svarat att dessa skäl hade viss eller avgörande betydelse för beslutet att kandidera. Även skälen till att kandidera skiljer sig åt mellan olika åldrar. Unga folkvalda uppger i större utsträckning än äldre att de ville göra en insats för en bestämd grupp i samhället. De uppger också egennyttiga skäl i större utsträckning, som att de trodde att erfarenhet från politiken kunde främja yrkeskarriären, att det kunde vara en språngbräda till en politisk karriär samt att de ville lära sig mer om hur det politiska systemet fungerar.

UNGA FOLKVALDA liknar de äldre på så sätt att man i huvudsak uppger samma tillvägagångssätt för partimedlemskap och nominering, samt att skälen till att kandidera handlar om ett allmänt engagemang i politik och samhällsfrågor. Samtidigt utmärker sig de unga genom att i större utsträckning ta eget initiativ till partimedlemskap och nomineringar samt att uppge egennyttiga skäl till att kandidera jämfört med sina äldre kollegor. ■

VANLIGT ATT UNGA FOLKVALDA ...

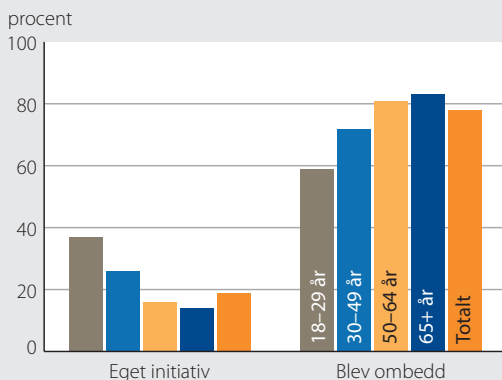
... GÅTT MED I PARTIET PÅ EGET INITIATIV

Tillvägagångssätt vid partimedlemskap

... SJÄLVA BETT OM ATT BLI UPPSATT PÅ VALSEDELN

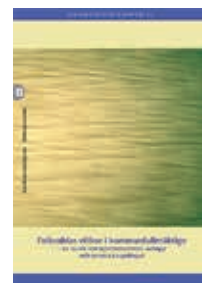
Tillvägagångssätt vid nominering

Unga folkvalda utmärker sig genom att de i stor utsträckning gått med i partiet på eget initiativ.

LÄS MER:

Mer resultat från undersökningen går att läsa i rapporten **Folkvaldas villkor i fullmäktige – en studie om representativitet, avhopp och synen på uppdraget** Demokratistatistik rapport 15.

KÄLLA:

Erlingsson, G & Öhrvall, R. 2010. **Politikens villkor – Om engagemang och avhopp i kommunpolitiken**. Linköping: Linköpings universitet.

FAKTA

Om undersökningen

Enkätstudien omfattade samtliga 1 336 personer som valdes in vid kommunfullmäktigvalen 2010 och som hoppat av sitt uppdrag fram till augusti 2012. Undersökningen omfattade även ett urval om 1 845 personer som valdes in i kommunfullmäktige 2010 och som satt kvar i augusti 2012. Frågorna handlade om områden relaterade till det politiska uppdraget. Insamlingen genomfördes under september och oktober 2012.

NOMINERADE avser personer som blivit nominerade i val till kommunfullmäktige. Nomineringen kan göras innan valen.

Den görs då skriftligen till Valmyndigheten av partierna, tillsammans med varje nominerad kandidats samtycke (Vallagen 1 kap 9§). I Sverige finns även en fri nomineringsrätt vilket innebär att väljare på en valsedel kan skriva till ett kandidatnamn och på så sätt personrösta på en person som inte partiet nominerat.

FOLKVALDA avser personer som genom val blivit utsedda till ledamöter i kommunfullmäktige.

Mikaela Järnbert

arbetar med demokratistatistik på SCB
08-506 942 43
mikaela.jarnbert@scb.se

Johan Wilén

arbetar med demokratistatistik på SCB
08-506 945 16
johan.wilen@scb.se

Sedan 1980-talet har det blivit betydligt ovanligare att följa traditionen att kvinnan tar mannens namn vid giftermål. Istället tar mannen oftare kvinnans namn eller så byter bruden och brudgummen inte namn alls.

Brudpar överger namntradition

Enligt 1920 års giftermålsbalk var kvinnorna tvungna att anta sin makes släktnamn. I och med namnlagen från 1963 blev det möjligt för kvinnan att behålla sitt efternamn och 1982 fick vi en helt könsneutral namnlag. Först då blev det tillåtet även för mannen att ta hustruns släktnamn.

UNDER 1900-TALET har kvinnan nästan alltid tagit mannens efternamn vid giftermål och fortfarande i början av 1990-talet skedde så i nära nio fall av tio. Huvuddelen av den resterande tiondelen behöll sina tidigare efternamn. Giftermål där mannen tog kvinnans efternamn eller där båda tog ett helt nytt gemensamt efternamn var relativt ovanliga.

Under de senaste 30 åren har dock synen på namnval förändrats och blivit mer jämlik. Sedan början av 1990-talet har andelen kvinnor som tar mannens efternamn successivt sjunkit och är nu mindre än två tredjedelar. Samtidigt blir det vanligare att båda parterna behåller sina tidigare efternamn och att mannen tar kvinnans efternamn.

ANVÄNDNINGEN AV MELLANNAMN ökar i samband med giftermål. Av de drygt 34 000 kvinnor i undersök-

ningen som gifte sig under 2012 hade 859 ett mellannamn före vigseln men 5 127 hade det efter vigseln. Antalet män med mellannamn ökade på motsvarande sätt från 390 till 1 158. Oftast behålls det gamla efternamnet som mellannamn.

DEN SÅ KALLADE ÄNKEPENSIONEN avskaffades 1 januari 1990, men genom generösa övergångsregler kunde kvinnor födda 1944 och tidigare beviljas änkepension enligt de gamla reglerna. Äktenskap var dock en förutsättning, vilket ledde till ett stort antal giftermål under 1989, företrädesvis mellan personer som varit sambo- par under längre tid.

Benägenheten att behålla sina tidigare efternamn var betydligt större bland de nygifta 1989 än övriga år. Vart fjärde par behöll sina tidigare namn det här året jämfört med 7-8 procent under de intilliggande åren. Man kan anta att de som först varit sambor under många år och sedan gift sig vill behålla sina gamla namn i större utsträckning än de som gift sig vid unga år.

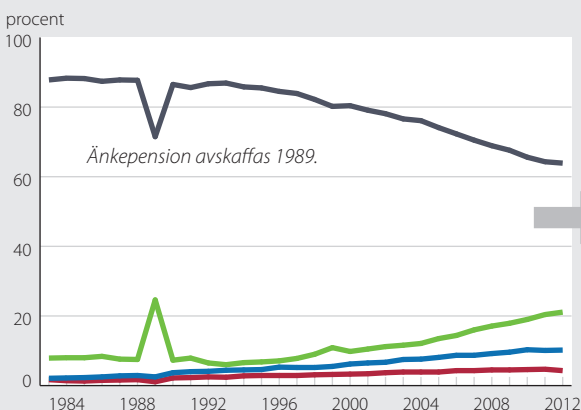
Vigslarna 1989 visar också att det kan finnas ett samband mellan valet av efternamn och de nygiftas ålder. De personer som gifte sig 2012 var i snitt 38 år.

Namnstatistiken

Undersökningen omfattar svenskfödda som gift sig med person av annat kön under perioden 1983–2012. Giftermål där en eller båda personerna är utrikes födda har inte tagits med, dels för att det finns en osäkerhet kring om namnvalet styrts av möjligheterna till integration i det nya samhället, dels för att det i vissa fall är svårt att avgöra om det är fråga om en namnändring eller inte. Par där både kvinnan och mannen haft samma gemensamma efternamn både före och efter vigseln har inte tagits med.

FLER BEHÅLLER SINA TIDIGARE EFTERNAMN VID GIFTERMÅL

Antal vigslar och andel (%) som ändrat resp. inte ändrat efternamn vid vigsel 1983–2012

	1983	1993	2003	2012
Antal vigslar i undersökningen	28 579	25 305	27 806	34 204
Kvinnan tog mannens efter- eller mellannamn	87,8	86,9	76,6	63,9
Båda behöll sina tidigare respektive efternamn	7,9	6,0	11,6	21,1
Mannen tog kvinnans efter- eller mellannamn	2,1	4,4	7,5	10,2
Båda tog ett helt nytt gemensamt efternamn	1,7	2,4	3,9	4,3
Den ena parten tog ett helt nytt efternamn	0,4	0,2	0,4	0,5

VANLIGASTE EFTERNAMNEN VÄLJS OCKSÅ OFTA BORT VID GIFTERMÅL

De mest bortbytta namnen vid giftermål 2012. Antal. Parentesen visar namnets rang bland samtliga folkbokförda 2012

1	Johansson	1 192	(2)
2	Andersson	1 117	(1)
3	Karlsson	1 031	(3)
4	Nilsson	743	(4)
5	Eriksson	636	(5)

De namn man vanligen "byter bort" utgör nästan en spegling av de vanligaste namnen i hela befolkningen.

Foto: Justern Johnson/Bildarkivet

Lägst medelålder, 34 år, hade par där mannen tog kvinnans namn medan de par som tog ett helt nytt gemensamt efternamn också låg klart under snittet. Högst medelålder, 42 år, hade par där båda behöll sina tidigare namn.

DET HAR BETYDELSE för namnvalet om parterna varit gifta tidigare eller inte. Bland de nygifta 2012 där ingen av parterna varit gifta tidigare behöll 19,7 procent sina tidigare namn. I de fall båda parterna varit gifta tidigare behöll 27,1 procent sina namn. De tidigare gifta har istället en lägre andel där mannen tagit kvinnans namn.

DET FINNS REGIONALA SKILLNADER, även om det kan vara vanskligt att dra några långtgående slutsatser på basis av ett enskilt år. I Västmanlands län var brudparen mest traditionsbundna 2012 och där tog 70 procent av paren mannens efternamn.

Minst traditionsbundna var man på Gotland där 58 procent av paren tog mannens namn. På Gotland var det istället förhållandevis vanligt att båda parterna behöll sina tidigare namn och 32 procent av paren gjorde så. Att behålla sina tidigare namn var minst vanligt i Jönköpings län, 14 procent. Kronobergs län hade den högsta andelen par som tog kvinnans efternamn, 14 procent, medan Norrbottens län hade den lägsta andelen, 5 procent. ■

10%

Vid 10 procent av vigslarna 2012 tog mannen kvinnans efter- eller mellannamn.

Mer om
namn
på nästa
sida.

FAKTA

Regler för efternamn

I de officiella registren kan man inte ha två efternamn. Den som antar sin partners efternamn och ändå vill ha kvar sitt gamla efternamn kan behålla det som mellannamn. De som har behållit sina tidigare efternamn efter vigseln men tagit sin partners efternamn som mellannamn inräknas här bland dem som tagit sin partners efternamn.

Nuvarande namnlag är från 1982. I år väntas namnlagskommittén presentera en utredning som innehåller flera förslag på ändringar. Reglerna för mellannamn har visat sig vara svårastående för allmänheten och kommittén kommer nu bland annat att föreslå att båda parterna vid giftermål ska få bära dubbelnamn med bindestreck emellan, alltså Karlsson-Sundberg eller Sundberg-Karlsson.

Inge Göransson

arbetar med
befolkningsstatistik
på SCB
019-17 61 75
inge.goransson@scb.se

NAMNSTATISTIK

Vilket namn ska jag ge mitt barn? Heter alla Glenn i Göteborg? Namnstatistiken ger upphov till många frågor från allmänheten, berättar **Inge Göransson**. För SCB är produkten liten, men naggande god.

Stor affär för folket

– liten för SCB

Arets revolutionerande nyhet att Andersson gick förbi Johansson som det vanligaste efternamnet fick stort genomslag i medierna och listan över namn till nyfödda brukar också dra stor uppmärksamhet till sig, bland annat genom att namnsöken och topplistor på scb.se används flitigt. Det skapas också snackisar i det vardagliga samtalet människor emellan och på sociala medier.

Något som kan vara svårt att förstå i det sammanhanget är att det i själva verket är en ganska liten statistikprodukt för SCB.

– **Vi är två som jobbar med namnstatistiken** på cirka 10 procent av vår arbetstid. Men det är fantastiskt roligt, bland annat för att det är så stort intresse bland allmänheten, säger **Inge Göransson** som är ansvarig för namnstatistiken på SCB.

VARFÖR ÄR DET SÅ INTRESSANT JUST MED NAMN?

– **Av flera skäl, dels berör det ju alla.** Namnet är också intimt kopplad till vår identitet och de flesta behåller sina namn hela livet. Dessutom väcker namn så många känslor. Vi relaterar gärna ett namn till en känd person som vi beundrar eller kanske till någon som var dum mot en när man gick i skolan.

Han pekar också på att namn är mode och att vi dels är intresserade av vilka trenderna är, men även av det som är historia och tradition.

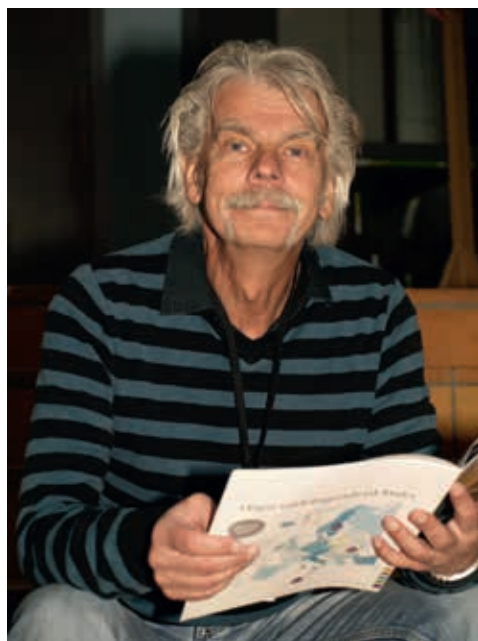

Foto: Mónica Holmberg

Det har också hänt att personer som väntar barn har hört av sig till Inge Göransson och bitt honom ge förslag på lämpliga namn som de kan ge sitt barn, men det brukar han inte svara på.

– **Det är lätt hänt att folk tror** att jag är namnexpert, men det är man ju inte bara för att man jobbar med namnstatistik.

SCB började ge ut namnstatistik 1998 efter inspiration från andra länder. Uppgifterna kommer från Skatteverket och folkbokföringen och statistiken publiceras två gånger om året. I januari publiceras namnen som getts till nyfödda under föregående år och en månad senare uppdateras statistiken för hela befolkningen.

Med hjälp av en särskild kopplingstabell slås namn med olika stavningar ihop för att sammanställa topplistor över de mest populära namnen.

– **Bland annat har jag hittat** cirka 120 olika stavningar av namnet Therese. Ibland kan gränsdragningen vara svår för vad som är ett unikt namn och vad som är en variant, i synnerhet när det gäller utländska namn.

■ **LÄS ÄVEN** artikeln om hur många som tar makens/makans namn vid giftermål på s. 10–11.

Teresia Dunér

– **Just nu finns det inga tydliga trender** i namnstatistiken, möjligtvis ska det vara att de äldre korta nordiska namnen kommer tillbaka.

VAD VILL FOLK VETA NÄR DE KONTAKTAR ER?

– **En ganska vanlig fråga** är när ett visst namn var som mest populärt. Jag har också fått frågan om alla män heter Glenn i Göteborg, bara för att det under en tid fanns flera fotbollsspelare med det namnet i IFK. Men när man kollar så är det ganska utspritt över hela landet, kanske med en liten övervikt på just Västsverige.

Arbetslöshet bland unga ökar på våren

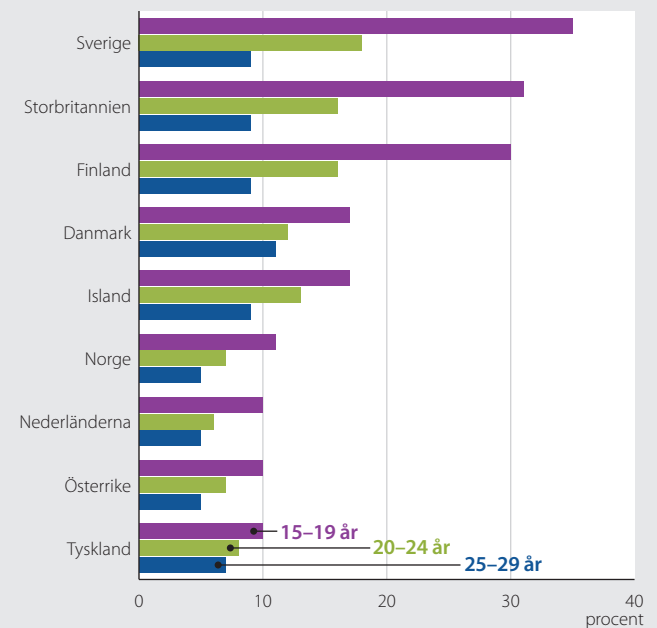
I Sverige stiger ungdomsarbetslösheten inför sommaren. Den påverkas i hög grad av hur vanligt det är att de som studerar har arbete eller söker arbete, antingen för att de är på väg att avsluta en utbildning eller för att de söker feriearbete.

SKILLNADERNA I ARBETSLÖSHET MELLAN LÄNDERNA ÄR STÖRST I ÅLDERN 15–19 ÅR

Andel arbetslösa (i procent av arbetskraften) i åldern 15–29 år 2011

En stor del av skillnaderna i arbetslöshet mellan åldersgrupperna finner sin förklaring i att majoriteten i den yngre ålderskategorin fortfarande studerar.

För att bedöma ungdomars situation på arbetsmarknaden är det viktigt att väga in att de flesta ungdomar i första hand är studerande. Studerande som söker feriearbete utgör i vissa länder, bland annat Sverige, en stor andel av de arbetslösa ungdomarna. Det officiella arbetslöshetsstalet, andelen arbetslösa i förhållande till arbetskraften (sysselsatta eller arbetslösa), ger därför en ofullständig bild av ungdomars situation på arbetsmarknaden.

De arbetslösa omfattar såväl de som söker ett tillfälligt som ett permanent arbete. Dessutom räknas man som arbetslös om man har blivit lovad ett arbete som man ännu inte påbörjat. Det betyder att en stor andel ungdomar klassificeras som arbetslösa i slutet av skolåret. En av fyra arbetslösa ungdomar under andra kvartalet 2011 väntade på att påbörja ett arbete han eller hon blivit lovad.

SÅ RÄKNAR VI UT ARBETSLÖSHETEN:

$$\text{Arbetslöshet} = \frac{\text{antalet arbetslösa}}{\text{arbetskraften}}$$

$$\text{Arbetskraften} = \text{antalet sysselsatta} + \text{antal arbetslösa}$$

UNGDOMSARBETSLÖSHETEN i Sverige var 23 procent år 2011, vilket motsvarade 150 000 ungdomar i åldern 15–24 år. Det var en högre andel än i något av våra nordiska grannländer, och också högre än snittet för EU, som var 21 procent.

I likhet med övriga EU-länder och de nordiska grannländerna tillämpar Sverige International Labour Organization's (ILO) konvention för arbetsmarknadsstatistiken. Med stöd av statistikmyndigheterna i några

utvalda länder (Finland, Norge, Danmark, Island, Storbritannien, Tyskland, Österrike och Nederländerna) har SCB i en nyligen färdigställd studie visat att jämförbarheten vad gäller upplägg och genomförande av arbetskraftsundersökningarna är mycket god. Studien visar också att skillnader mellan ländernas olika system och institutioner står för en stor del av förklaringen till att Sveriges ungdomsarbetslöshet är hög i jämförelse med till exempel Tyskland eller Österrike.

ANDELEN UNGDOMAR i arbetskraften varierar mycket mellan de jämförda länderna. I Island, Nederländerna och Danmark deltog runt 70 procent av ungdomarna i arbetskraften. Motsvarande siffra i Sverige, Tyskland och Finland var betydligt lägre, drygt 50 procent. Arbetskraften, som är nämnare i arbetslöshetsstalet, är alltså klart mindre bland unga än i övriga befolkningen.

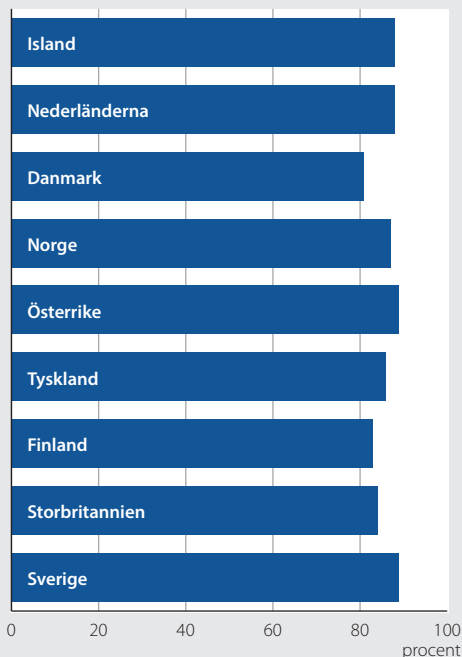
SKILLNADERNA MELLAN LÄNDERNA ÄR STÖRRE BLAND DE STUDERANDE ÄN BLAND DE ICKE-STUDERANDE

Andelen i arbetskraften efter land, 15–24 år, 2011

STUDERANDE

EJ STUDERANDE

Arbetslösheten stiger inför skolavslutningen.

MELLAN 15 OCH 24 ÅR är skillnaderna stora vad gäller individernas förutsättningar och omständigheter som kan påverka arbetsmarknadsdeltagandet. Därför är det intressant att göra en indelning i en yngre och äldre ålderskategori och jämföra arbetsmarknadssituationen för 15–19-åringar med 20–24-åringar.

Arbetslösheten var högre bland 15–19-åringar än bland 20–24-åringar i samtliga länder. Skillnaderna mellan åldersgrupperna var som störst i Sverige, Storbritannien och Finland. För Sverige var arbetslösheten 34,5 procent bland personer i åldern 15–19 år, medan den var 18,2 procent bland 20–24-åringarna. De länder som har mer omfattande lärlingsprogram för gymnasieelever, såsom Österrike och Tyskland, hade betydligt mindre skillnader mellan 15–19-åringar och 20–24-åringar. I Tyskland låg till exempel arbetslösheten på 10,0 pro-

cent bland de yngre, jämfört med 8,1 procent för de äldre ungdomarna.

Skillnaderna i arbetslöshet mellan länderna blir alltså mindre när man går upp i åldrarna. De är ännu mindre om man jämför unga vuxna i åldern 25–29 år.

SKILLNADERNA MELLAN LÄNDERNA är större bland studerande än bland icke-studerande. Att en person är studerande påverkar incitamenten och möjligheterna att delta på arbetsmarknaden. Arbetslösheten var högre bland studerande än icke-studerande i Sverige och Finland, medan förhållandet var det omvända i Österrike och Tyskland.

Den låga arbetslöshetsnivån i Österrike och Tyskland kan delvis förklaras av att en stor andel av de studerande var lärlingar. I dessa länder får lärlingar ersättning från arbetsplatsen där utbildningen är förlagd,

vilket gör att de klassificeras som sysselsatta. Att det dessutom är få studerande som söker arbete medför att arbetslöshetstalet hålls tillbaka i dessa länder.

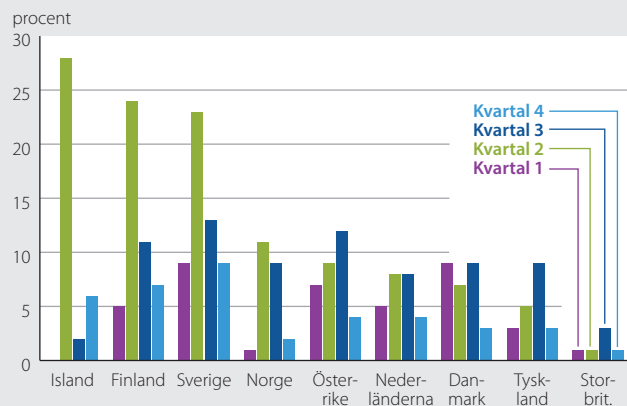
I Sverige var däremot en stor del av de studerande arbetslösa. Det gäller i synnerhet under perioden april–juni då många söker sommarjobb.

I Finland, Sverige och Island märktes ett tydligt säsongsmönster genom att andelen arbetslösa var väsentligt högre under andra kvartalet än under resten av året. I dessa länder betalas normalt inget studiemedel ut under sommaren, till skillnad från till exempel Tyskland och Danmark. En faktor som har betydelse i det sammanhanget är att personer som fått ett arbete som de ska påbörja inom tre månader räknas som arbetslösa. Med andra ord kan ökningen av arbetslösheten under andra, och i viss

ANDRA KVARTALET VÄNTAR MÅNGA I BL.A. SVERIGE PÅ ATT BÖRJA ETT ARBETE DE REDAN FÅTT

Andel arbetslösa i åldern 15–24 år som fått ett arbete som de ska påbörja inom tre månader 2011

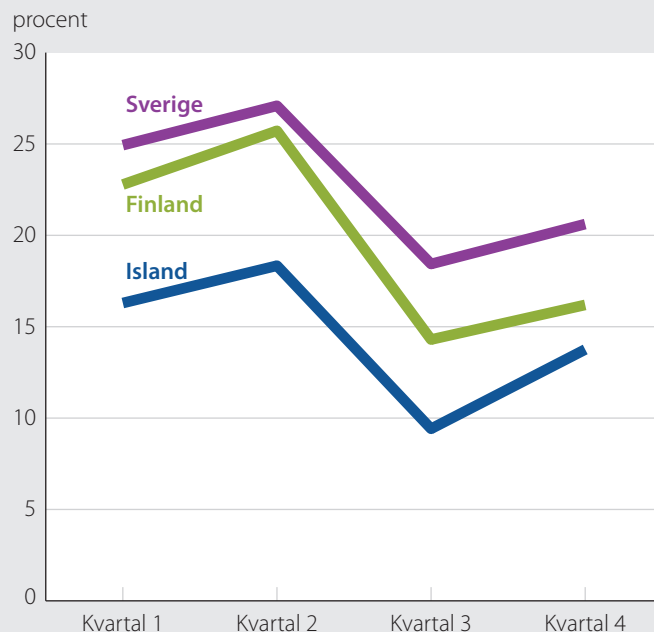

DEN HÖGA UNGDOMSARBETSLÖSHETEN UNDER VÅREN

i Sverige, Finland och Island förklaras delvis av att de som fått ett arbete som ska påbörjas inom tre månader räknas som arbetslösa. I kombination med ett lågt arbetskraftsdeltagande leder detta till att arbetslöshetsstalet var högre bland studerande än bland icke-studerande. Under 2011 var 75 000 av de studerande ungdomarna arbetslösa, och motsvarande siffra för dem som inte studerade var 74 000.

SVERIGE, FINLAND OCH ISLAND HAR STORA SVÄNGNINGAR I UNGDOMSARBETSLÖSHET UNDER ÅRET

Andel arbetslösa (i procent av arbetskraften) i åldern 15–24 år kvartalsvis år 2011

→ utsträckning även första, kvartalet i dessa länder förklaras av arbetslösa som avvaktar arbete och av ungdomar som söker sommarjobb. Ungefär en fjärdedel av de arbetslösa ungdomarna i Sverige hade under andra kvartalet redan fått ett arbete som de väntade på att börja.

HUR LÄNGE DE ARBETSLÖSA sökt arbete är en annan faktor som kan ge en djupare förståelse för ungdomars arbetsmarknadssituation i de undersökta länderna.

Arbetslöshetstiden längd skiljde sig nämligen mellan länderna. Sverige var det land där störst andel av de arbetslösa ungdomarna, 32 procent, varit arbetslösa i mindre än en månad. Samtidigt var Sverige tillsammans med Finland de två länder där lägst andel av ungdomsarbetslösheten utgjordes av långtidsarbetslösa, det vill säga arbetslöshet i sex månader eller mer. I Sverige var det 20 procent och i Finland var det så lite som 13 procent.

30 %

av de arbetslösa 15–24-åringarna i Sverige hade varit arbetslösa mindre än 1 månad.

I vissa andra länder var bilden delvis den omvända. I Nederländerna, Storbritannien och Österrike var det mellan 10 och 15 procent av de arbetslösa ungdomarna som hade varit arbetslösa i mindre än en månad. I Storbritannien och Tyskland var det samtidigt över 40 procent av de arbetslösa i åldersgruppen 15–24 år som hade varit arbetslösa i sex månader eller mer.

Bakom de höga svenska nivåerna på ungdomsarbetslöshet döljer sig alltså en

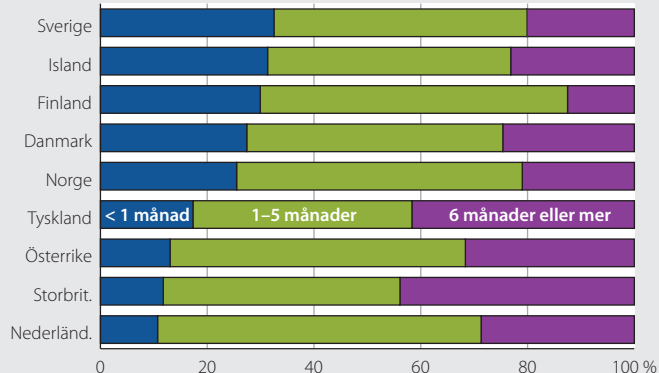
relativt hög andel korttidsarbetslösa och en motsvarande låg andel långtidsarbetslösa.

ÄVEN UPPDELNINGEN mellan fast anställda och tidsbegränsat anställda säger något om hur stark anknytning de sysselsatta ungdomarna har till arbetsmarknaden. Om andelen fast anställda är låg innebär det att en stor andel av de sysselsatta har arbeten av tillfällig karaktär som exempelvis vikariat, feriearbete eller lärlingsplatser. Storbritannien var det land som hade högst andel fast anställda av de sysselsatta ungdomarna med 86 procent. Detta kan jämföras med Sverige och Tyskland där 43 respektive 44 procent var fast anställda. Majoriteten av de sysselsatta ungdomarna i dessa länder hade med andra ord en tillfällig anställning. I Tyskland kan detta förklaras med att en stor andel av de sysselsatta är lärlingar. I Sverige kan en förklaring vara att många ungdomar har sommarjobb eller tillfälliga extrajobb jämfört med många andra länder.

VAR TREDJE UNG ARBETSLÖS I SVERIGE HAR VARIT DET MINDRE ÄN EN MÅNAD

Arbetslösa i åldern 15–24 år fördelade efter hur länge de varit arbetslösa år 2011

Relativ arbetslöshet i åldersgruppen 15–24 år i de jämförda länderna åren 2011 och 2012.

	2011	2012
Sverige	23 %	24 %
Storbritannien	21 %	21 %
Finland	20 %	19 %
Island	14 %	14 %
Danmark	14 %	14 %
Norge	9 %	8 %
Tyskland	9 %	8 %
Österrike	8 %	9 %
Nederländerna	8 %	9 %
EU27	21 %	23 %

År 2012 var arbetslöshetstalen för ungdomar i stort sett desamma som 2011, året som den jämförande studien avser.

VILL MAN HITTA FÖRKLARINGAR till skillnaderna i arbetslöshetsnivå bland ungdomar är utbildningssystemet en god utgångspunkt. Länder såsom Tyskland och Österrike där andelen lärlingar är hög har lägre arbetslöshet bland studerande än icke-studerande. I Sverige råder motsatt förhållande, och andelen arbetslösa är högre bland studerande än bland icke-studerande. ■

LÄS MER: Ungdomsarbetslöshet – jämförbarhet i statistiken mellan ett antal europeiska länder SCB. Bakgrundsfakta till Arbetsmarknads- och utbildningsstatistik nr 2013:1.

Arbetslöshetstalet är delvis svårtolkat för ungdomar

eftersom många studerande inte ingår i arbetskraften. Trots att arbetslöshetstalet är högt i ungdomsgrupperna är det totalt sett en jämförelsevis liten andel av en åldersgrupp som är arbetslösa och samtidigt inte studerar.

FAKTA

I en nyligen publicerad rapport **”Ungdomsarbetslöshet – jämförbarhet i statistiken mellan ett antal europeiska länder”** finns uppgifter om ungdomsarbetslösheten i de nio länderna Sverige, Finland, Norge, Danmark, Island, Storbritannien, Tyskland, Österrike och Nederländerna år 2011. Alla dessa länder genomför EU-standardiserade arbetskraftundersökningar som de rapporterar enligt en gemensam mall till EU:s statistikbyrå Eurostat. Länderna bestämmer själva hur frågorna ska utformas, hur urvalen ska göras och hur uppgifterna ska samlas in. Trots olikheter mellan länderna för faktorer som definitioner, frågeformuleringar och insamlingsmetoder visade studien att jämförbarheten i statistiken är mycket god. Slutsatsen är att de skillnader som redovisas i statistiken i huvudsak speglar verkliga skillnader mellan länderna. Utbildningssystemets utformning har stor betydelse.

Anna Broman

arbetar med arbetskraftsundersökningar på SCB
08-506 944 62
anna.broman@scb.se

Många EU-länder har långt kvar till ekonomisk jämställdhet. Kvinnors sysselsättningsgrad ligger på 62 procent i snitt, vilket är under målet på 75 procent. Kvinnor arbetar dessutom deltid i större utsträckning än män och lönegapet till männen är fortfarande stort.

Ekonomiskt oberoende – långt kvar för EU:s kvinnor

Jämställdhet mellan kvinnor och män är en viktig fråga för EU. I "Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna" står det att jämställdhet mellan kvinnor och män ska säkerställas på alla områden, exempelvis anställning, arbete och lön. Betydelsen av lika rättigheter för kvinnor och män förstärks ytterligare av Kvinnostadgan. Där är två principer, "lika ekonomiskt oberoende" och "lika lön för lika arbete", tydligt kopplade till ekonomisk jämställdhet.

ETT AVGÖRANDE STEG för att uppnå den första principen, ekonomiskt oberoende, är att svara för sin egen försörjning. Ett av målen i EU:s tillväxt- och sysselsättningsstrategi, "Europa 2020" är att sysselsättningsgraden för kvinnor och män i åldrarna 20–64 år ska höjas till 75 procent.

Målet för sysselsättningen var 2011 uppnått för män men inte för kvinnor. Män hade en sysselsättningsgrad på 75 procent, jämfört med 62 procent för kvinnor. Ser man till de enskilda länderna ser det dock olika ut. Sverige var det enda landet i EU med en sysselsättningsgrad för kvinnor över målet, 77 procent. Lägst andel hittar vi på Malta där 43 procent av kvinnorna har ett förvärvsarbete. Män har en högre sysselsättningsgrad än kvinnor i alla EU:s länder, men

det är ändå 16 av medlemsländerna som inte når upp till målet 75 procent. Bulgarien och Ungern har lägst sysselsättningsgrad för män, knappt 67 procent.

EN ANLEDNING till att kvinnor i EU har lägre sysselsättningsgrad och arbetskraftsdeltagande än män är att de i högre grad ansvarar för hem och barn. Många kvinnor väljer mellan barn och karriär eftersom det är svårt att förena föräldraskap och förvärvsarbete. I åldersgruppen 20–49 år har kvinnor med barn lägre sysselsättningsgrad än kvinnor utan barn, 71 procent jämfört med 76. För männen i samma åldersgrupp gäller det motsatta förhållandet. Män med barn har en sysselsättningsgrad på 83 procent, jämfört med 78 procent för män utan barn.

Även här ser det olika ut i EU-länderna. Störst skillnad mellan kvinnor med och utan barn finns på Malta. Där har kvinnor med barn en sysselsättningsgrad på 60 procent jämfört med 80 procent för kvinnor utan barn, en skillnad på 20 procentenheter. Män på Malta med barn har 2 procentenheter högre sysselsättningsgrad jämfört med män utan barn. I Danmark, Slovenien, Sverige, Litauen och Lettland är sysselsättningsgraden högre för både kvinnor och män med barn än för dem som inte har barn.

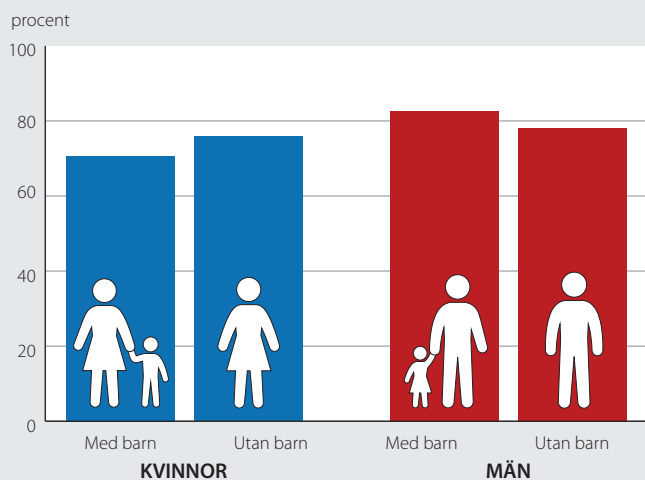
43 %

är sysselsättningsgraden för kvinnor på Malta.

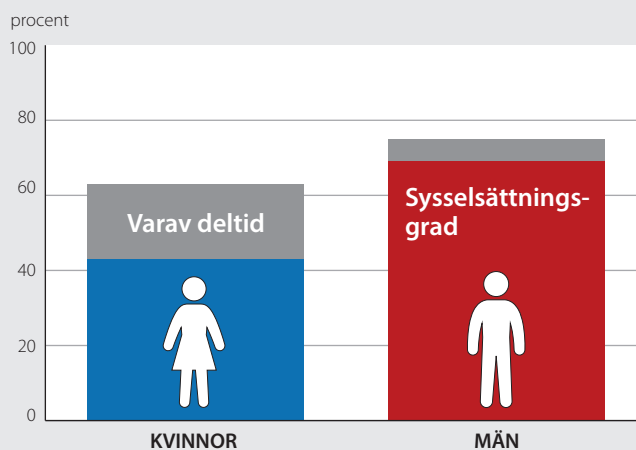
HÖGST SYSSELSÄTTNINGSGRAD FÖR MÄN MED BARN

Sysselsättningsgrad för kvinnor och män, 20–49 år, med respektive utan barn. EU:s medlemsländer, 2011

VAR TREDJE SYSSELSATT KVINNA I EU ARBETAR DELTID

Andel sysselsatta och andel av de sysselsatta som arbetar deltid, 20–64 år. Årsgenomsnitt för EU, 2012

→ Att sysselsättningsgraden är hög är en förutsättning, men betyder inte alltid att ekonomiskt oberoende är uppnått. Betydligt fler kvinnor än män arbetar deltid, vilket kan resultera i att ekonomisk självständighet inte uppnås trots en hög sysselsättningsgrad. I genomsnitt arbetar var tredje sysselsatt kvinna och var tionde man i EU deltid. Även här ser det olika ut i de olika medlemsländerna. I Nederländerna arbetar tre fjärdedelar av de sysselsatta kvinnorna och en fjärdedel av männen deltid. Lägst andel deltidssysselsatta finns i Bulgarien där 3 procent av kvinnorna och 2 procent av männen arbetar deltid.

DEN ANDRA PRINCIPEN i Kvinnostadgan gäller lika lön för lika arbete. Om alla löner räknas upp till heltid är gapet mellan kvinnors och mäns löner i genomsnitt 16 procent i EU. Då har inte hänsyn till ålder, utbildning eller yrke tagits. Det innebär att kvinnors lön är 84 procent av mäns lön.

Även här ser det olika ut i de olika länderna. I Slovenien är lönegapet 2 procent och i Estland 27 procent. Ett litet lönegap hänger ibland samman med att sysselsättningsgraden för kvinnor är låg och att de kvinnor som har ett förvärsarbete har högre utbildning och högre positioner i arbetslivet med en högre lön som följd. ■

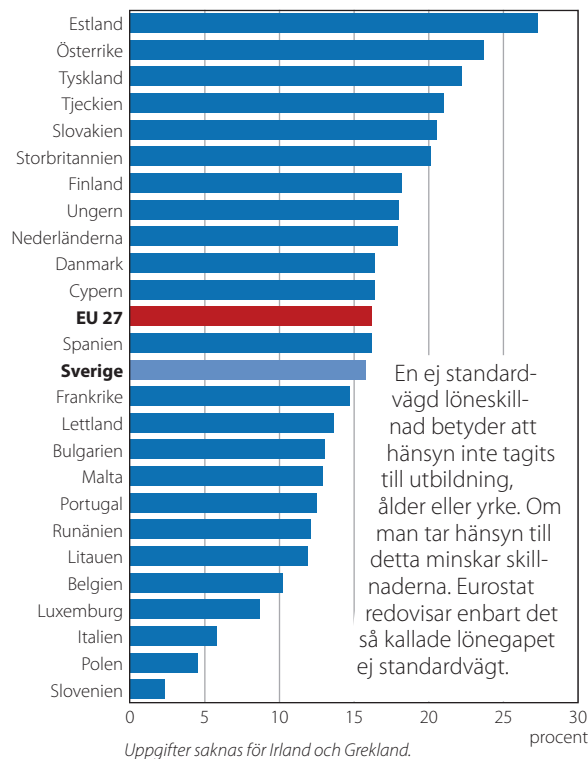
VANLIGT MED DELTID I NEDERLÄNDERNA

Andel sysselsatta och andel deltidsarbetande personer 20–64 år. EU:s medlemsländer, 2011

	Sysselsättningsgrad		Varav deltid	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Sverige	77,2	82,8	39,6	13,7
Danmark	72,4	79,0	37,6	15,3
Finland	71,9	75,6	19,6	10,6
Nederländerna	71,4	82,6	76,7	25,4
Tyskland	71,1	81,4	45,7	10,3
Österrike	69,6	80,8	44,0	8,9
Storbritannien	67,9	79,4	43,1	12,7
Cypern	67,7	79,6	12,9	7,7
Estland	67,6	73,5	15,4	5,6
Litauen	66,6	67,5	10,5	7,1
Lettland	65,3	67,5	10,9	7,3
Portugal	64,8	73,4	16,3	10,7
Slovenien	64,8	71,8	13,3	7,9
Frankrike	64,7	73,9	30,1	6,9

MINST LÖNESKILLNAD I SLOVENIEN

Ej standardvägd skillnad mellan kvinnors och mäns lön i procent. EU:s medlemsländer, 2011

LÄS MER:

Report on Progress on Equality between Women and Men in 2010.

KÄLLOR:

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (2010/C 83/02).

Ett förstärkt engagemang för jämställdhet Kvinnostadga, KOM(2010)78.

Europe 2020

Eurostats databaser

I genomsnitt arbetar var tredje sysselsatt kvinna och var tionde man i EU deltid.

Lena Bernhardt

arbetar med jämställdhetsstatistik på SCB
019-17 65 27
lena.bernhardt@scb.se

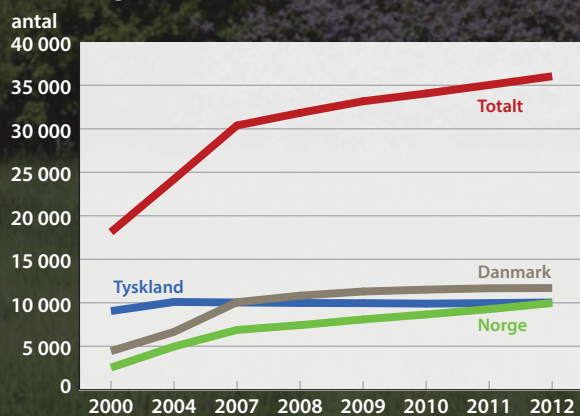

Vanligare med utländsk granne på landet

Fritidshus med utländska ägare i Sverige har nära nog fördubblats sedan millennieskiftet och utvecklingen fortsätter. Förra året ökade det utländska ägandet med 2,8 procent till 36 041 fritidsboenden. Det är i huvudsak normännen som står för ökningen.

FRITIDSHUS MED UTLÄNDSKA ÄGARE ÖKAR STADIGT

Utlandsägda fritidshus 2000–2012

Förändringen av innehavet av svenska fritidshus följer inte samma mönster om man jämför de tyska, danska och norska köparna.

Svenska fritidshus är populära även utanför landets gränser. Ägare från Danmark (11 696), Tyskland (10 029) och Norge (9 969) dominerar stort och utgör totalt 87,9 procent av det utländska ägandet av fritidshus i Sverige. Av övriga ägare kommer den största gruppen från Nederländerna med 1 401 hus.

59%

av fritidshusen i Markaryds kommun har utländska ägare.

SEDAN ÅR 2000 har antalet utlandsägda fritidshus i landet ökat med 99 procent och det är främst danskar och norrmän som har köpt ett semestervist i Sverige. En anledning kan vara att förbindelserna mellan länderna förbättrats genom två broar. Öresundsbron, som utgör en fast förbindelse till Danmark, invigdes

år 2000 och den nya Svinesundsbron mellan Norge och Sverige invigdes fem år senare. Dessa två broar har avsevärt underlättat resandet för dem som vill ta sig till sina fritidshus i Sverige.

Under det tidiga 2000-talet upplevdes förmodligen också de svenska fritidshusen som relativt billiga för danskarna. Detta har svängt de senaste åren, medan motsvarande fortfarande kan gälla för norska spekulanter på fritidshus i Sverige. Tyskarna upptäckte den svenska naturen tidigare och började tillbringa sina semestrar i nyinköpta fritidshus redan på 1990-talet.

Förändringen av innehavet av svenska fritidshus följer inte samma mönster om man jämför de tyska,

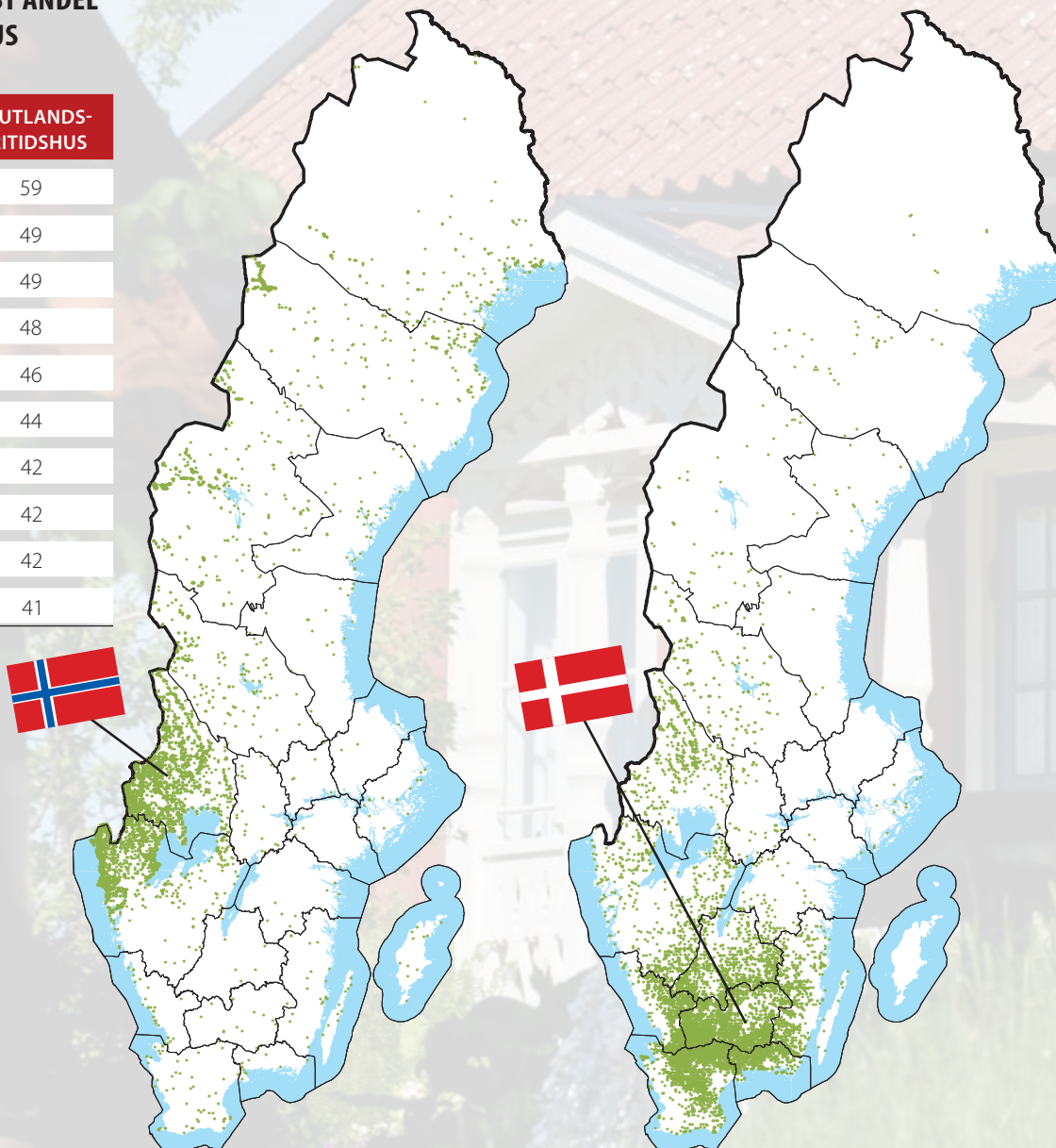
KOMMUNERNA MED HÖGST ANDEL UTLANDSÄGDA FRITIDSHUS

I förhållande till samtliga fritidshus

KOMMUN, LÄN	ANDEL UTLANDSÄGDA FRITIDSHUS
1 Markaryd, Kronoberg	59
2 Älmhult, Kronoberg	49
3 Tingsryd, Kronoberg	49
4 Munkfors, Värmland	48
5 Eda, Värmland	46
6 Uppvidinge, Kronoberg	44
7 Örkelljunga, Skåne	42
8 Osby, Skåne	42
9 Olofström, Blekinge	42
10 Ljungby, Kronoberg	41

NORRMÄN

DANSKAR

danska och norska köparna. Det framgår tydligt när man tittar på utvecklingen av antalet utlandsägda fritidshus sedan millennieskiftet. Redan år 2000 fanns det drygt 9 000 svenska fritidshus ägda av tyskar, medan deras ägande faktiskt har minskat lite sedan 2004. De danska ägarna har ökat konstant sedan år 2000 med en topp mellan åren 2004 och 2008. Därefter har ökningstakten minskat kraftigt och 2012 ökade antalet danskägda fritidshus i Sverige med endast 33 stycken. Undantaget är de norska ägarna. Deras ökning har legat relativt konstant på 600–700 objekt om året sedan år 2000 och förra året svarade norska ägare för 71 procent av den totala ökningen av utlandsägda fritidshus i Sverige.

Sett till den totala förändringen sedan år 2000 har fritidshus ägda av norska och danska ägare ökat med 7 427 stycken (292 procent) respektive 7 260 stycken (164 procent). Som tidigare nämnts är de tyska ägarnas ökning måttligare, totalt 987 hus, vilket motsvarar en ökning med 11 procent.

AVSTÅNDET FRÅN att man passerat den svenska gränsen och vägförbindelserna spelar naturligtvis en stor roll för var man köper sitt fritidshus. Ägarna från Danmark föredrar främst Kronoberg och Skåne, och även Jönköping, Halland och Blekinge. De norska ägarna söker sig främst till de län som angränsar till Norge, Västra Götaland och Värmland, men har också börjat hitta till Jämtland. Flest ägare från Tyskland har fritidshus i Kalmar och Västra Götaland, men även i Kronoberg och Värmland. Ju längre norrut man kommer, desto färre utlandsägda fritidshus finns det. Således är utlandsägandet lågt i Mälardalslänen, på Gotland och längs Norrlandskusten.

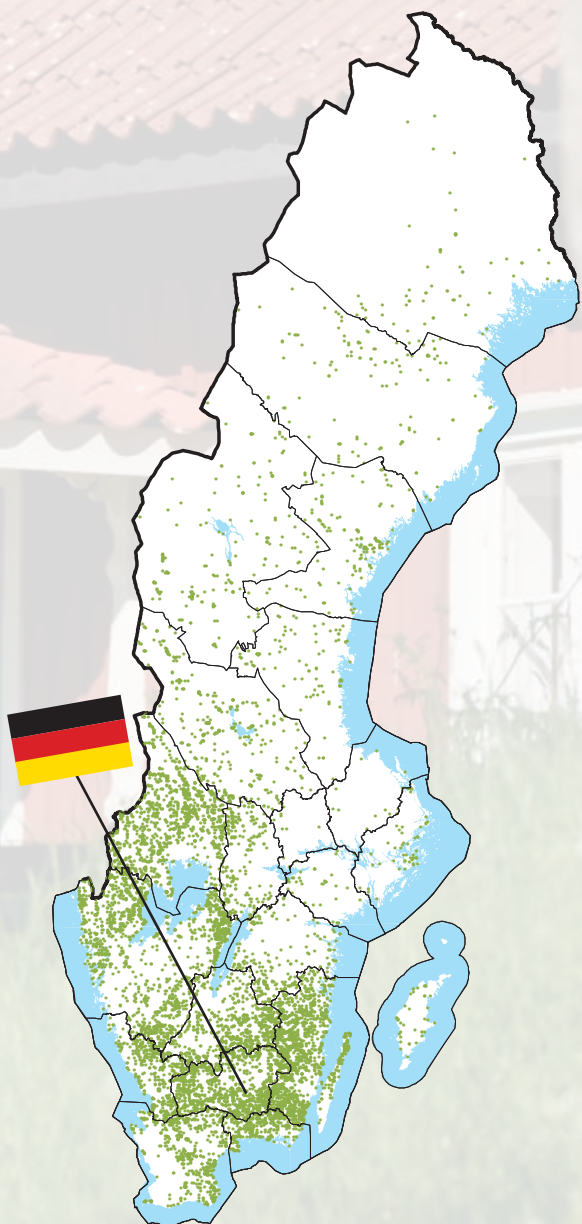
Närheten till havet tycks inte spela så stor roll eftersom en stor andel utlandsägda fritidshus ligger i inlandet. Istället kan andra värden som är svårare att hitta på hemmaplan spela in, såsom skog, sjöar och orörd natur. Prisbildningen kan också ha betydelse eftersom fritidshusen i inlandet ofta är betydligt billigare än de vid kusten.

I SVERIGE ÄR DRYGT 6 PROCENT av fritidshusen utlandsägda. När det gäller andelen utlandsägda fritidshus i förhållande till det totala antalet fritidshus sticker Kronobergs län ut med 41 procent. Av Kronobergs åtta kommuner tillhör fem av dem topp tio i Sverige med Markaryd (59 procent), Älmhult (49), Tingsryd (49) som etta, tvåa och trea. Åtta av kommunerna med högst andel utländskt ägande ligger i södra Sverige. Det är nästan uteslutande danskar och tyskar som firar sina ledigheter här med danskar i klar majoritet. Det är bara i Uppvidinge som tyskarna är fler.

Bland de kommuner med högst andel utländskt ägande finns också Värmlandskommunerna Eda och Munkfors. I Eda svarar norska ägare för 86 procent av det utländska ägandet. I Munkfors är den största gruppen holländare. Anledningen till det är bland annat att kommunen deltagit på emigrantmässan i Utrecht för att marknadsföra sig, vilket har resulterat i relativt många fritidshusägare men även holländare som bosatt sig i kommunen.

Många fritidshusägare tillbringar betydande del av sin tid i sina semesterbostäder i Sverige och hjälper på så sätt att hålla små samhällen vid liv. Enligt en undersökning från intresseorganisationen Danske Torpare, som har cirka 10 500 medlemmar, varav många med fritidshus i södra Sverige, besöker de i snitt sina fritidshus cirka 15 gånger per år och gör 43 övernattningsnätter där. ■

TYSKAR

FAKTA

Fritidshus

Fritidshus definieras som värderingsenheter/taxeringsenheter taxerade som Småhus på lantbruk, Småhusenhet, helårsbostad, Småhusenhet, fritidsbostad och Småhusenhet, byggnadsvärde under 50 000 kr, utan folkbokförd befolkning.

Utländskt ägande innebär att den deklarationsansvarige taxerade ägaren inte har en svensk adress och inte har svenskt personnummer. Det land som redovisas är ägarens adressland och det är bara fysiska personer som ingår i undersökningen.

Uppgifterna är hämtade från Fastighetstaxeringsregistret 2012 (FTR 2012) som SCB får från Skatteverket.

Närheten till havet tycks inte spela så stor roll eftersom en stor andel utlandsägda fritidshus ligger i inlandet.

Rein Billström

arbetar med bostads- och fastighetsstatistik på SCB
08-506 947 97
rein.billstrom@scb.se

Får utrikes födda fler barn?

Utrikes födda kvinnor har en högre fruktsamhet än inrikes födda kvinnor. Åtminstone gäller det när de är på plats i Sverige. Innan invandringen har de emellertid fått färre barn än inrikes födda kvinnor.

En vanlig uppfattning är att utrikes födda får betydligt fler barn än inrikes födda, men kanske är skillnaderna mellan inrikes och utrikes födda inte så stora. Utrikes födda som har varit i Sverige sedan barndomen har i stort sett samma fruktsamhetstal som inrikes födda. Perioden 2000–2011 var fruktsamhetstalet för utrikes födda som invandrade till Sverige innan de fyllt 17 år 1,76 barn per kvinna. För inrikes födda var fruktsamhetstalet 1,73 barn per kvinna.

UTRIKES FÖDDA KVINNOR har en hög fruktsamhet direkt efter att de invandrat till Sverige, men därefter minskar fruktsamheten successivt. Att fruktsamhetstalen är extra höga de första åren i Sverige beror sannolikt på att många kvinnors invandring är knutet till familjebildning, och att de kommer till Sverige för att återförenas med sin familj eller för att bilda familj.

Om man däremot tittar på hur många barn kvinnorna har innan de invandrar, så har de färre barn än inrikes födda i motsvarande åldrar. Åtminstone gäller det de som invandrar i åldrarna över 25 år. Exempelvis hade kvinnor som invandrade vid 30 års ålder 0,7 barn i genomsnitt vid tidpunkten för invandring. Motsvarande antal bland 30-åriga inrikes födda var 0,9 barn. Eftersom många kommer till Sverige för att bilda familj eller återförenas med sin familj kan det vara så att de "skjuter upp" barnafödandet tills de är på plats i Sverige. Att de ligger efter med barnafödand-

” Utrikes födda kvinnor har relativt få barn vid invandringen.

det vid tidpunkten för invandring kan också vara en orsak till den höga fruktsamheten efter invandringen.

BARNAFÖDANDET INNAN INVANDRINGEN till Sverige har uppskattats genom att beräkna genomsnittligt antal barn som utrikes födda har vid tidpunkten för invandring. Dessa barn har liksom mamman invandrat till Sverige. Denna uppskattning ger dock inte en fullständig bild av barnafödandet eftersom en del kvinnor kan ha fått barn innan invandringen som vi inte känner till. Barnen kan vara kvar i ursprungslandet eller ha avlidit. I en del av mödrarnas födelseländer är barnadödligheten stor. Det är därför svårt att säga hur många barn vi inte har kunskap om. Enligt denna grova beräkning är det emellertid tydligt att utrikes födda "ligger efter" med sitt barnafödande vid tidpunkten för invandring.

UTRIKES FÖDDA HAR ALLTSÅ RELATIVT FÅ BARN vid invandringen medan barnafödandet är relativt högt efter invandring. För att göra bilden mer fullständig tittar vi på barnen som föds både före och efter invandring. Kvinnor födda 1970 får utgöra ett exempel. Utrikes födda kvinnor födda detta år hade år 2011, vid 41 års ålder, i genomsnitt 2,02 barn. Motsvarande antal bland Sverigefödda kvinnor var 1,92. När vi räknar på detta sätt hade utrikes födda kvinnor i genomsnitt 0,10 barn mer än inrikes födda kvinnor. Bland kvinnor födda 1975 har skillnaderna mellan inrikes och utrikes födda minskat ytterligare. Vi måste dock återigen ha i åtanke att siffrorna kan vara underskattade på grund av eventuella barn som de utrikes födda kvinnorna inte har med sig till Sverige.

En vanlig uppfattning är nog att skillnaderna mellan utrikes och inrikes födda är större, vilket kan bero på att måttet som barnafödandet ofta mäts med är det summerade fruktsamhetstalet. År 2012 var fruktsamhetstalet för utrikes födda 2,17 barn per kvinna medan det för inrikes födda var 1,87. Det ger en skillnad mellan inrikes och utrikes födda på 0,3 barn per kvinna. Detta mått baseras endast på barnafödandet som sker i Sverige – när utrikes födda har relativt hög fruktsamhet. ■

FAKTA

Om studien

Barnafödandet för utrikes födda innan invandring skattas genom barnen som finns i Sverige men som är födda före invandrings-tillfället. Barn som utrikes födda har före invandringen men som inte följer med till Sverige finns inte i SCB:s register. Det är svårt att uppskatta hur vanligt det är att barn inte invandrar med sina föräldrar, men man kan anta att det är vanligare bland de som är äldre då de invandrar. Barnen har då ofta uppnått vuxen ålder när föräldrarna invandrar och stannar därför i större utsträckning kvar i ursprungslandet. Det är också möjligt att barn har avlidit före invandringen.

2,17

barn per kvinna var fruktsamhetstalet för utrikes födda 2012.

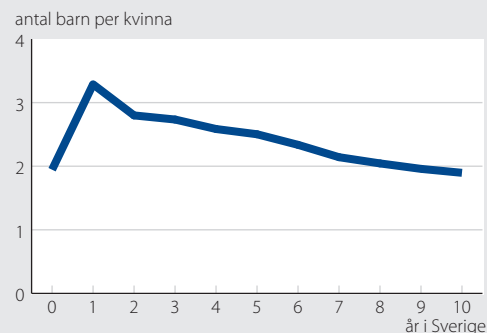
Lotta Persson

arbetar som demograf på SCB:s prognosinstitut
08-506 942 11
lotta.persson@scb.se

UTRIKES FÖDDA HAR HÖG FRUKTSAMHET ÅREN EFTER INVANDRINGEN...

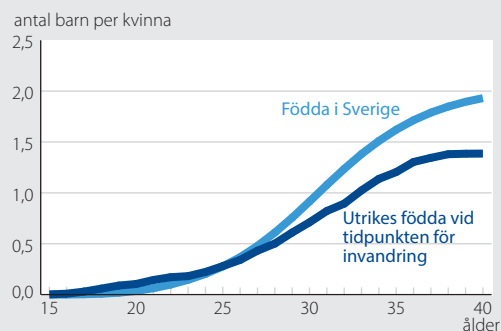
Summerade fruktsamhetstal för utrikes födda efter tid i Sverige. Perioden 2000–2011

Det summerade fruktsamhetstalet är ett mått som anger det antal barn en fiktiv kvinna skulle få under hela sin reproduktiva period om benägenheten i olika åldrar att få barn förblev densamma som under det år för vilket beräkningen görs.

... MEN ETT RELATIVT LÅGT BARNAFÖDANDE INNAN INVANDRING

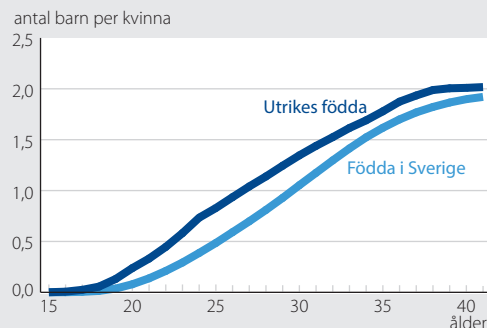
Genomsnittligt antal barn efter ålder*. Perioden 2000–2011. Utrikes födda vid tidpunkten för invandring jämfört med Sverigefödda.

Utrikes födda har vid tidpunkten för invandring färre barn än inrikes födda i åldrarna över 25 år.

SMÅ SKILLNADER NÄR HÄNSYN TAS TILL BARNAFÖDANDET FÖRE OCH EFTER INVANDRING

Genomsnittligt antal barn efter ålder*. Kvinnor födda 1970

* Exklusive barn som inte invandrat.

PROCENT OCH PROCENTENHETER:

Liten förändring blir stor

Om vi blandar ihop procent och procentenheter kan konsekvenserna bli stora. Från valet 2010 till november 2012 har både Moderaterna och Centerpartiet förlorat ungefär 2 procentenheter i väljarstöd. För Centern innebär det 33 procent av väljarna, men bara 7 procent för Moderaterna.

När man talar om förändringar mellan olika tal använder man ofta

begreppen procent och procentenheter. Många tycker att det är svårt att hålla isär begreppen, men det kan bli verkligt missledande om man blandar ihop dem.

Det finns inte några absoluta regler för när man ska använda procent eller procentenheter. Grundregeln är dock att använda sig av procentenheter när man talar om förändringar av procenttal eller skillnader mellan procenttal. I de flesta andra fall är det procent som gäller.

Ett lämpligt exempel för att visa på skillnaden i användning av procent och procentenheter är att titta på valresultat och opinionsmätningar, i detta fall SCB:s Partisympatiundersökning.

PROCENT ÄR ETT ORD som härstammar från latin och betyder

hundredel. Alltså är 1 procent en hundredel av det hela som man utgår från. Procent är bra att använda för att uttrycka hur stor del något är av en helhet och jämföra det med något annat.

När vi tittar på valresultat talar vi om hur många procent av rösterna som ett parti har fått. Detta räknas fram genom att ta antal personer som röstat på ett visst parti och dividera detta antal med totala antalet röster.

Valresultatet vid det senaste riksdagsvalet, 2010. Procent

Socialdemokraterna	30,7 %
Moderaterna	30,1 %
Miljöpartiet	7,3 %
Folkpartiet	7,1 %
Centerpartiet	6,6 %
Sverigedemokraterna	5,7 %
Kristdemokraterna	5,6 %
Vänsterpartiet	5,6 %
Övriga partier	1,4 %

Eftersom dessa tal är andelar av en helhet blir summan av

andelarna (procenttalen) för alla partier 100 procent.

NÄR SCB REDOVISAR hur många som stöder ett visst politiskt parti vid en viss tidpunkt i Partisympatiundersökningen (PSU) använder vi också procent. Om vi till exempel tittar på hur röstfördelningen skulle sett ut vid ett riksdagsval i november 2012 så hade Moderaterna fått 28,1 procent av rösterna och Centerpartiet 4,4 procent.

Moderaterna	28,1
Centerpartiet	4,4

PROCENTENHETER ÄR skillnaden mellan två procenttal. Man beräknar dessa genom att beräkna differensen mellan det andra och det första procenttalet.

Procenttal 2 – Procenttal 1 =
Skillnaden i procentenheter

Vill man se hur stödet för partierna utvecklas mellan två olika

tidpunkter använder man ofta procentenheter. Då är det lättare att följa utvecklingen för olika partier utan att väga in att de är olika stora. Om vi vill se Moderaternas utveckling mellan valet 2010 och PSU november 2012 tar vi således:

28,1 procent – 30,1 procent =
–2,0 procentenheter

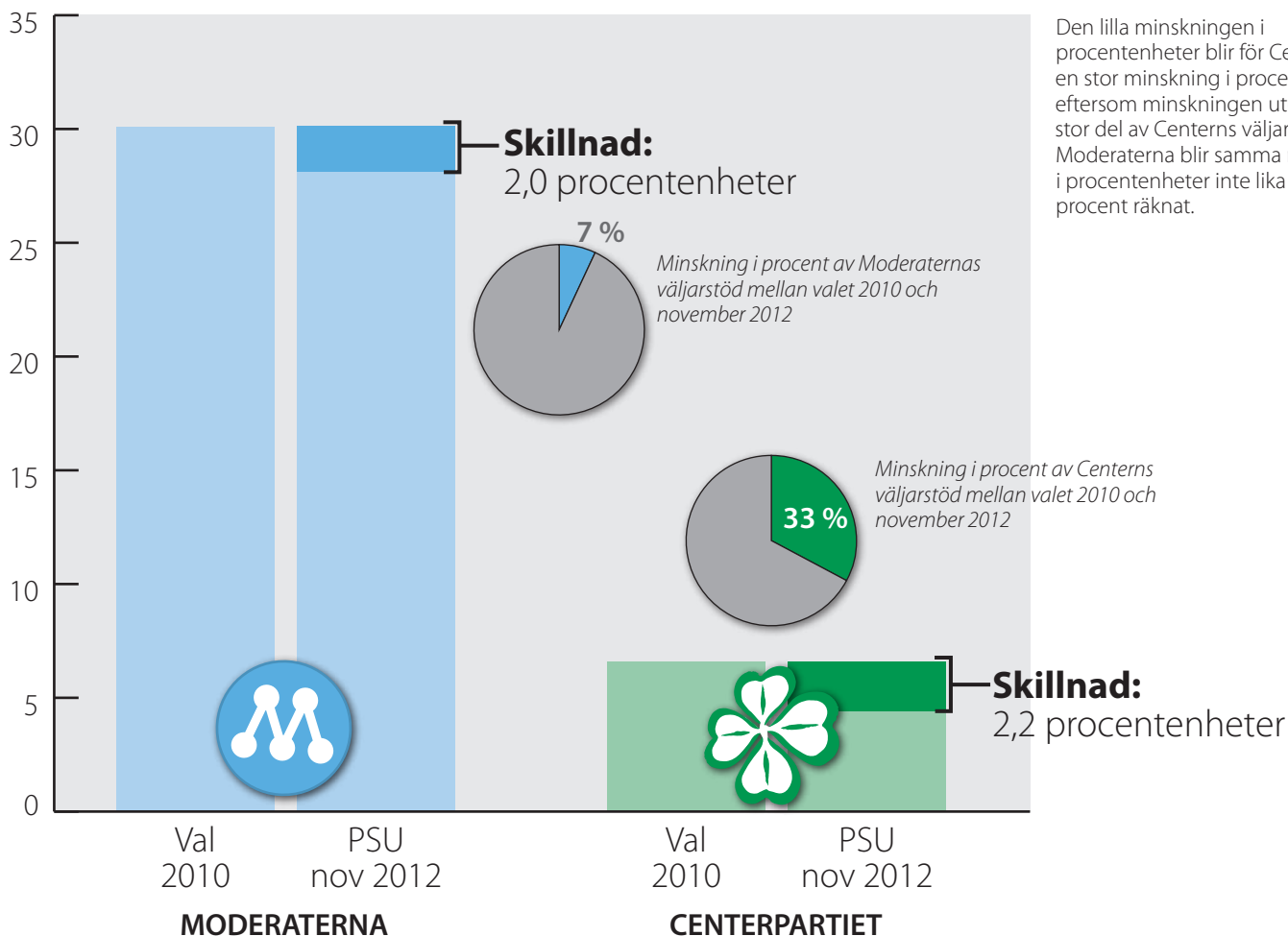
Procentenheter fungerar alltså bra när man vill beskriva förändringar mellan olika partier och se på vinnare och förlorare. Men det är här som det kan bli problematiskt om man slarvar med begreppen.

GÅR VI TILLBAKA till exemplet med Moderaterna och Centerpartiet så är det ju ingen större skillnad i hur många procentenheter som partierna har förlorat; –2,0 för Moderaterna och –2,2 för Centerpartiet. Tittar vi däremot på hur många procent respektive parti har förlorat så

FÅ PROCENTHETER KAN BLI MÅNGA PROCENT

Väljarstöd för Moderaterna respektive Centern vid valet 2010 och i Partisympatiundersökningen (PSU) i november 2012, i procent.

procent

blir det helt andra siffror och betydande skillnader. Ett partis förändring i procent utgår inte från hela väljarkåren utan från den andel som vid det första tillfället röstade på partiet. Förändringen divideras med denna ursprungliga andel och för de två partierna i exemplet får vi då följande förändringar i procent:

Moderaterna	$-2,0/30,1 = -7\%$
Centerpartiet	$-2,2/6,6 = -33\%$

Som vi ser så blir det ju i dessa fall stora konsekvenser om vi blandar ihop procentenheter och procent. Det är inte så stora skillnader i antal väljare som har lämnat Centerpartiet och Moderaterna, men förändringen i procent blir väldigt olika beroende på storleken på partiet. I valet 2010 fick Centerpartiet 6,6 procent av väljarnas röster och enligt Partisympatiundersökningen för november 2012 har de

alltså tappat en tredjedel av sina väljare (33 procent). För Moderaterna som fick 30,1 procent av rösterna vid valet 2010, så innebär tappet på 2,0 procentenheter att de har förlorat 7 procent, eller mindre än var tionde, av sina väljare vid Partisympatiundersökningen i november 2012. ■

Cecilia Westström

Rådgivare på Verksledningen på SCB
08-506 946 40
cecilia.weststrom@scb.se

” Koldioxidskatter används i Norden sedan början av 90-talet .

Foto: Mikael Svensson/Bildarkivet

UTSLÄPP AV KOLDIOXID:

Små steg mot en grönare ekonomi

Norden visar vägen för hur man kan minska utsläppen av koldioxid med hjälp av ekonomiska styrmedel. Vägen är dock kantad av kompromisser för att till exempel undvika "koldioxidläckage" – att verksamheter flyttar till länder med generösare regler.

» Priset på fossila bränslen påverkas inte bara av kostnaderna för att producera dem och vinstmarginaler, utan också av subventioner, skatter och andra ekonomiska styrmedel. Enligt miljöekonomisk teori borde bränslena prissättas så att deras miljöpåverkan också syntes i priset. I verkligheten är det sällan så, och en rad olika skäl bidrar till att priset på bränslen varierar mellan länder och mellan aktiviteter.

Koldioxidskatter används i Norden sedan början av 90-talet och i några få andra länder, medan energiskatter är vanliga inom EU. I stora delar av världen är till och med subventioner av fossilbränslen vanliga, dock inte i Sverige.

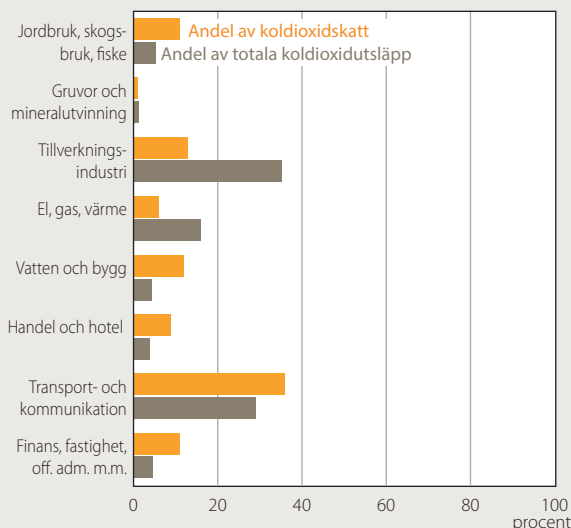
SVERIGES RIKSDAG har antagit visionen att Sverige år 2050 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Etappmålet för "Begränsad klimatpåverkan", som det kallas, innebär att utsläppen för Sverige år 2020 bör vara 40 procent lägre än utsläppen år 1990 och gäller för de verksamheter som inte omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter. Skatter, subventioner, utsläppsrätter och andra ekonomiska styrmedel är verktyg för att uppnå det målet.

DET FINNS STORA SKILLNADER mellan hur mycket olika branscher släpper ut och i vilken mån de omfat-

30 %
av Sveriges koldioxidutsläpp omfattas av handeln med utsläppsrätter.

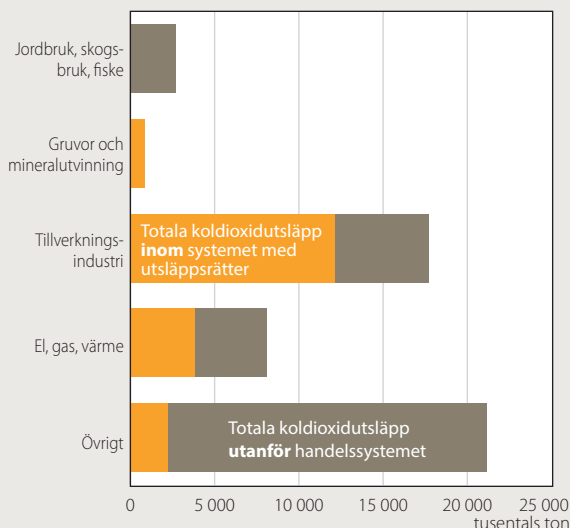
STÖRST KOLDIOXIDUTSLÄPP FRÅN TILLVERKNINGSINDUSTRIN

Olika branschers andelar av koldioxidskatt och koldioxidutsläpp, år 2007 och i SNI2002

HANDELN MED UTSLÄPPSRÄTTER HAR UTFORMATS FÖR ATT SÄRSKILT OMFATTA ENERGIINTENSIVA BRANSCHER

Utsläpp av koldioxid i tusentals ton, år 2007 och i vilket omfattning utsläppen omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter

En tredjedel av utsläppen av koldioxid i Sverige omfattades 2007 av systemet för handel med utsläppsrätter.

tas av koldioxidskatten. Koldioxidskatten har ett flertal undantag.

Tillverkningsindustrin betalar enbart 13 procent av näringslivets totala koldioxidskatt, trots att de står för 35 procent av näringslivets totala koldioxidutsläpp. Nästan alla andra branscher står istället för en större del av skatten än deras del av utsläppen. Det har varit en förutsättning för att kunna införa skatten, att den inte tillämpats jämnt över hela ekonomin.

Av rädsla för så kallat koldioxidläckage, det vill säga risk för att produktion flyttas till länder där det är billigare att orsaka utsläpp, har koldioxidskatten inte fördelats jämnt över alla branscher. Samma typ av anpassningar har gjorts i de länder där man har infört sådana skatter.

Vissa ekonomiska aktiviteter har dessutom inte kunnat beskattas. Internationella flyg- och sjötransporter är till exempel undantagna från bränslebeskattning, eftersom det finns tidigare ingångna avtal som man varit tvungen att beakta.

DET ÄR DOCK INTE HELA BILDEN. EU har infört ett system med handel av utsläppsrätter som är avsett att begränsa utsläppen av koldioxid. Syftet med handelssystemet för koldioxid inom EU är att minska utsläppen av koldioxid från energiintensiv industri- och energiproduktion i Europa.

Handeln med utsläppsrätter startade 2005 inom EU och just nu är vi inne i den tredje omgången av handelssystemet. Under de första två omgångarna var tilldelningen gratis, men från och med i år, 2013,

kommer utsläppsrätterna istället att auktioneras ut. Dock kommer även i fortsättningen industrisektorer utsatta för risk för koldioxidläckage att kunna ansöka om fri tilldelning av utsläppsrätter. Hur handeln med utsläppsrätter faktiskt kommer att påverka olika branscher återstår alltså att se.

Systemet för handel med utsläppsrätter omfattar inte alla branscher, utan täcker in de energiintensivaste branscherna. Totalt omfattar utsläppsrätterna 30 procent av de svenska koldioxidutsläppen. De har, till skillnad från skatterna, fördelats utifrån hur stor del av utsläppen respektive branscher står för idag. Till exempel så står branschen Handel och hotell för 11 procent av utsläppen i de branscher som ingår i systemet och de har också tilldelats 10 procent av utsläppsrätterna.

Från och med 2012 ingår delar av transportssektorn i handelssystemet genom att de resor som görs inom EU i flygsektorn inkluderats i EU:s handelssystem. ■

Branscher som omfattas av utsläppsrätter

- Gruvor och mineralutvinning
- Tillverkningsindustri
- El, gas, värme
- Handel och hotell
- Finans, fastighet, offentlig administration

FAKTA

Miljöräkenskaper är ett informationssystem som med hjälp av statistik beskriver samband mellan miljö och ekonomi. Miljöräkenskapssystemet beskriver miljöns bidrag till ekonomin, som exempelvis användning av råmaterial, vatten, energi och mark och ekonomins påverkan på miljön, som exempelvis utsläpp till luft, mark och vatten.

Viveka Palm

arbetar med miljöräkenskaper på SCB
08-506 942 19
viveka.palm@scb.se

Maja Cederlund

arbetar med miljöräkenskaper på SCB
08-506 942 12
maja.cederlund@scb.se

STOR BRIST PÅ INGENJÖRER 2030

UTBILDNING Att börja läsa till ingenjör har blivit alltmer populärt under de senaste åren, samtidigt sjunker andelen som faktiskt fullföljer sin utbildning. Idag arbetar ett stort antal personer som ingenjörer utan att ha en formell ingenjörsutbildning. Enligt SCB:s beräkningar kommer det år 2030 vara brist på cirka 30 000 ingenjörutbildade.

Källa: SCB, www.scb.se

7

procentenheter. Så mycket har andelen barn som har en heltidsarbetande mamma ökat mellan 2000 och 2012.

Källa: SCB

STROKE ÖKAR BLAND YNGRE

HÄLSA Allt färre i befolkningen drabbas av hjärt- och kärlsjukdomar. Men bland kvinnor och män mellan 35 och 44 år har risken att få stroke ökat med 21 respektive 15 procent sedan mitten av 90-talet. Nu insjuknar nästan 400 personer om året. Störst risk att drabbas av stroke har de som inte studerat vidare efter grundskolan. De löper mer än dubbelt så hög risk att drabbas än de med eftergymnasial utbildning.

Källa: Folkhälsoinstitutet, www.fhi.se

Mindre vanligt med halvsyskon

Under 2000-talet har det blivit mindre vanligt med halvsyskon och en allt större andel av barnen som föds har enbart helsyskon. Det betyder att det blivit vanligare att få fler barn med samma partner. Av dem som föddes 1970, och som vid födelsen hade syskon, var det var fjärde som hade minst ett halvsyskon. I början på 2000-talet låg denna andel på topp med var tredje. Nu går andelen ner igen och närmar sig 1970-talets nivå.

Källa: SCB, www.scb.se

Foto: Rebecca Wallin/Bildarkivet

60 PROCENT I EUROZONEN ÄGER BOENDET

BOENDE Drygt 60 procent av hushållen inom eurozonen äger sitt eget huvudsakliga boende, cirka 40 procent rakt av och 20 procent genom bostadslån. Medianvärdet på bostäderna är motsvarande drygt 1,6 miljoner kronor. Det visar den första undersökningen av hushållens ekonomi och konsumtion i eurozonen som europeiska centralbanken ECB har gjort.

Källa: Eurostat, www.epp.eurostat.europa.eu

SCB OCH ÖREBRO UNIVERSITETS SOMMARSKOLA

Temat för årets sommarskola är analys av surveydata. Huvudföreläsare är professor Risto Lehtonen, Helsingfors universitet, och gästföreläsare är Richard Öhrvall, SCB. För mer information och anmälan, besök www.oru.se/hh/summerschool2013.

ELEVERS LUST ATT LÄRA MINSKAR

UTBILDNING En övervägande majoritet av eleverna är positiva till skolan, visar en enkätundersökning som Sveriges kommuner och landsting har gjort bland 87 000 elever. Samtidigt visar den att lusten att lära minskar under skoltiden. Endast 45 procent av eleverna i årskurs 8 tyckte att skolarbetet fick dem att känna lust för att lära sig mer. Motsvarande siffra för årskurs 5 var 74 procent.

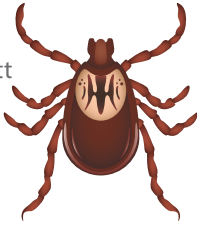
Källa: Sveriges kommuner och landsting, www.skl.se

Nästan 70 000 examina i högskolan togs ut under förra läsåret. Av dessa var 6 400 lärarexamina, vilket var det lägsta antalet på tio år. Även antalet civilingenjörsexamina nådde sin lägsta notering på tio år med 3 000 stycken.

Källa: Universitetskanslerämbetet, www.uk-ambetet.se

FORTSATT MÅNGA FALL AV TBE

HÄLSA Trots att fler vaccinerar sig fortsätter antalet fall av TBE att öka.

Under 2012 anmäldes totalt 288 fall, fyra fler än rekordåret 2011. Nästan hälften av fallen förra året anmäldes från Stockholms län, men även Uppsala och Södermanlands län rapporterade in många insjuknanden.

Källa: Smittskyddsinstitutet, www.smittskyddsinstitutet.se

SUBVENTIONERADE MEDICINER MINSKAR KRAFTIGT

HÄLSA Samhällets kostnader för läkemedelsförmånerna minskade med 1,2 miljarder kronor, eller nästan 6 procent förra året. En orsak är att en lång rad läkemedelspatent gick ut under 2012, vilket innebär att billigare kopior av originalläkemedlen kunde introduceras på marknaden. Bland dessa fanns till exempel ett läkemedel mot högt blodtryck och ett blodfettssänkande läkemedel, och i båda fallen berörs stora patientgrupper. En annan orsak är att nivåerna för högkostnadsskydd höjdes den 1 januari förra året. Höjningen innebär bland annat att patienten får betala 200 kronor mer innan skyddets rabatter träder i kraft.

Källa: Socialstyrelsen, www.socialstyrelsen.se

FLER NYFÖDDA BLIR 100 ÅR

BEFOLKNING Allt fler kommer också uppnå 100 års ålder i framtiden. Enligt SCB:s befolkningsprognos för 2013–2060 blir 11 procent av flickorna och 6 procent av pojkarna som föds i år minst 100 år.

En ökad livslängd medför också fler äldre i befolkningen. Idag finns det nästan en halv miljon som är äldre än 80 år i Sverige. Om 20 år kommer siffran att vara över 800 000 och i slutet av 2040-talet över 1 miljon. Då beräknas närmare en av tio i befolkningen vara 80 år eller äldre. Idag gäller det var tjugonde.

Källa: SCB, www.scb.se

Psykisk sjukdom allt vanligare skäl för sjukskrivning

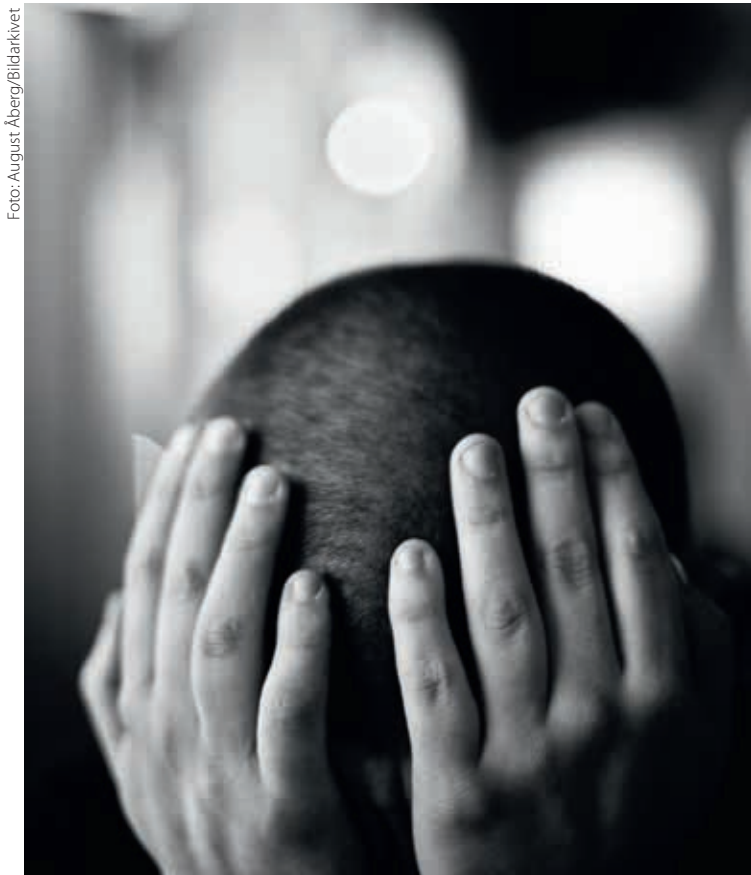

Foto: August Åberg/Bildarkivet

Psykiska sjukdomar ser ut att bli allt vanligare diagnos i den svenska sjukförsäkringen.

Förra året berodde närmare hälften (47 procent) av alla nybeviljade sjuk- och aktivitetsersättningar på psykisk sjukdom. Motsvarande siffra för 2003 var 18 procent. Av alla sjukskrivningar som pågick i december 2012 berodde 35 procent på psykisk sjukdom.

Tittar man på ersättningar innevarande år så ökade sjukpenningstalet, som mäter utbetalda dagar, i februari med 0,9 till 7,81. Även skillnaderna mellan könen ökar och samma månad var kvinnors sjukpenningstal 76 procent högre än männens. Det är en förändring jämfört med maj 2010 då siffran var 54 procent.

Källa: Försäkringskassan, www.forsakringskassan.se

73%

av alla nyfödda 2012 föddes i storstäder och större städer samt deras förortskommuner.

Källa: SCB

SCB tackar

Tack vare våra uppgiftslämnare – privatpersoner, företag, myndigheter och organisationer – kan SCB tillhandahålla tillförlitlig och aktuell statistik som tillgodoser samhällets informationsbehov.

Högst arbetslöshet bland unga i Grekland

Läs mer om att jämföra ungdomsarbetslöshet mellan länder på sidan 13–17.

Ungdomsarbetslösheten i Europa är störst i de länder som har drabbats hårt av krisen i euroområdet. Grekland och Spanien har högst arbetslöshet bland ungdomar, 55 respektive 53 procent var årsgenomsnittet år 2012. Sverige, som har en ungdomsarbetslöshet på nära 24 procent, ligger strax över EU-snittet, som är knappt 23 procent.

Tyskland, Norge, Österrike och Nederländerna utmärker sig åt andra hållet. De har en arbetslöshet bland ungdomar som ligger mellan 8 och 10 procent.

Att ungdomsarbetslösheten i till exempel Spanien är 53 procent betyder inte att hälften av alla ungdomar är arbetslösa. Det innebär att i arbetskraften, alltså de som antingen jobbar eller söker jobb och kan börja jobba inom fyra veckor, så är hälften arbetslösa.

Just bland ungdomar är det väldigt stora skillnader mellan länder i hur många som faktiskt finns på arbetsmarknaden, alltså antingen jobbar eller söker jobb. Därför är det extra svårt att jämföra arbetslöshetsnivåerna för ungdomar i olika länder.

